

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 6
— Telefon št. 8122, 8123, 8124,
8125, 8126.
Inšerati oddaja: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
— Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon
št. 8122, 8123, 8124, 8125 in 8126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj. — Na-
roča se posebej in velja po pošti
prejemana Din 4.- po raznašal-
cih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Francovci ogražajo Barcelono

Kljub obupnemu odporu republikancev, ki so v zadnjih borbah pustili na bojiščih nad 50.000 mrtvih, Francove čete nezadržno prodirajo proti obali in so že 30 km pred Barcelono

PARIS, 15. jan. br. Najnovejše vesti iz Španije kažejo, da zavzemajo borbe med obema španskima taboroma dramatični vrhunec. General Franco je zastavil z bojično ofenzivo vse sile, da bi zadal republikancem odločilen udarec in izvojeval zmago, ki bi mu pri morebitni mednarodni obravnavi španskega problema, s čimer se je računalo zlasti v zvezi z rimskimi razgovori, zagotovila prestižni položaj. V preteklem tednu je res tudi dosegel znatne uspehe in po zadnjih poročilih se nevarno približuje Barceloni, s čimer bi bila usoda vse severne Španije zapečaten.

Republikanci nudi sicer še vedno žilav odpor, vendar pa se morajo boriti proti silni premoči v številu in orožju. V zadnjih dneh so imeli silne izgube, ki kažejo, da si mora general Franco vsako ped zemlje krvavo priboriti. Ker so morali del svojih čet poslati na pomoč na severno fronto, je republikanska ofenziva na jugu zastala, da si republikanci v tej ofenzivi dosegli zelo pomembne uspehe.

Po mnenju pariških krogov ni izključeno, da bo prišlo že prihodnji teden do nove posredovalne akcije, da bi se na ta način čim prej napravilo konec bratormorni španski vojni.

Saragosa, 15. januarja. AA. Havas: Nacionalistični oddelki so prispeli do reke Goya, ki teče od severa proti jugu, južno od ceste Lerida - Barcelona. Nacionalisti še niso prekorčili te reke, razen pri kraju Leuca, kjer je sovražnik v zelo težavnem položaju.

V južni Kataloniji se sovražnik umika v neredu Marokanski oddelki, ki jim pomaga konjenica, hitro prodirajo proti obali, in sicer v smeri proti Reusi. Kjer imajo republikanci velike zaloge in skladišča municije. Drugi nacionalistični oddelki prodirajo tudi proti Reusi in sicer proti Montaliu. Na severnem odseku so nacionalisti zavzeli Halargas in Belvar.

Lerida, 15. januarja. AA. Reuter: Nacionalistične čete so snoči na katalonskem bojišču prodrele na ozemlje province Bar-

celone in so oddaljene samo še 33 milj od mesta Barcelone.

Burgos, 15. januarja. AA. Havas: Nacionalistične čete so zavzele Siero de Queralt in so zdaj 2 km pred Santa Colona de Queralt. Napredovali so za 17 km. Južne čete so 13 km oddaljene od Reuse.

Salamanca, 15. januarja. AA. Havas: Uradno poročilo nacionalističnega vrhovnega poveljstva pravi: Na katalonskem bojišču smo zavzeli vasi Savala del Contado, La Silas, Sareal, Ores, Velber, Hospitale, Pratis, Toroka, Vila Alta, Pobolada, Lave-ria, Maoriudon, Castello Vandellos in Mas Valent. Poročilo dalje tudi pravi, da so Francove čete ujele 2.240 republikancev.

Lerida, 15. januarja. AA. Okoli 30.000 navarskih vojakov se udeležuje najdramatičnejših borb v zgodovini španske držav-

ljanske vojne. Nacionalisti v Španiji na široko govore o možnosti, da pade Taragona že danes ponoči. Minuli so zdaj ravno štirje tedni, odkar je nacionalistična vojska prekorčila v spodnjem toku reko Segre, a je že gospodar tretjine Katalonije in večjega dela dveh novih pokrajin. Od bojičnega večera je vojska generala Franca napredovala 50 milj proti vzhodu ter zavzela 2070 kvadratnih milj najbogatejšega predela Španije. Očividci pripovedujejo, da niti v svetovni vojni nikjer ni bil toliko ožen tako silen, kakor je bil v nekaterih spopadih v Španiji. Skupno število ubitih republikanskih vojakov znaša 50.000.

Francovci vkorakali v Taragono

Bilbao, 15. januarja. AA. Po poročilih iz Saragose je navarska divizija pod poveljstvom generala Batiste vkorakala danes ob 12.30 v Taragono. Drugi nacionalistični oddelki so dospeli že do krajev, ki so še 10 km oddaljeni od Taragone.

31.800 ujetnikov

Lerida, 15. januarja. AA. Havas: Po uradnih podatkih so nacionalisti od začetka ofenzive na katalonskem bojišču do danes ujeli 31.800 republikancev.

Ulične borbe v Reusu

Bilbao, 15. jan. AA. S katalonskega bojišča poročajo, da je španska marokanska vojska, ki ji poveljuje general Jague, vkorakala v Reus, kjer divjajo poulični boji.

Republikanci še ne mislijo vreči puške v koruzo

London, 15. januarja. AA. Havas: V svoji zadnji številki objavlja »Sunday Chronicle« izjavo, ki jo je dal general Mija. Dejal je med drugim tole:

Čeprav naše čete trpe veliko pomanjkanje in čeprav jim zadaja general Franco vedno nove udarce, vendar se ne bomo nikdar vdali. General Franco je prišel na bojišče sveže in spočite oddelke, a naši vojaki so že več kot dve leti neprestano v prvih bojnih črtah.

General Mija je zatem razložil vse težave, ki jih ima republikanska vojska s prehrano in dobavo vojaških potrebščin. Dejal je, da so v tem pogledu čete generala Franca dosti na boljšem. Kljub temu pa general Mija izraža prepričanje, da bodo republikanski oddelki vzdržali boj do konca. Glede uspehov generala Franca v Kataloniji pa je dejal: Pustili smo sovražniku v Kataloniji napredovati, kajti če bi mu skušali nudit na tem bojišču odpor, bi brez koristi žrtvovali veliko število vojakov. Svoje izgube v Kataloniji pa smo nadomestili s sovražnikovimi izgubami na estremadurskem bojišču.

Opozicija v skupščini

Beograjski del združene opozicije bo sodeloval v skupščini

Beograd, 15. jan. p. Jutri se sestane novoizvoljena narodna skupščina k svoji prvi seji. Seja bo zgolj formalna in bodo na njej novoizvoljeni poslanci izročili svoje poverilnice ter izvolili verifikacijski odbor, ki mora sedaj še končno veljavno potrditi mandate narodnih poslancev. Večina novoizvoljenih poslancev je že danes prispela v Beograd, kjer so imele posamezne skupine svoja ločena posvetovanja o stališču, ki naj ga zavzamejo v novi skupščini.

Na stanovanju Ljube Davidoviča je bila konferenca zastopnikov beograjskega dela združene opozicije. Na tej konferenci so razpravljali predvsem o vprašanju, ali naj izvoljeni poslanci združene opozicije sodelujejo v narodni skupščini ali ne. Po daljšem posvetovanju in po pristanku nosilca liste dr. Matka je bilo načelno sklenjeno, da bodo zastopniki beograjskega dela

združene opozicije šli v skupščino. Enak sklep so na posebni konferenci sprejeli tudi predstavniki JNS in predstavniki bivših srbskih zemljoradnikov.

Zvečer je bila konferenca vseh v Beogradu navzočih narodnih poslancev opozicije, izvoljenih na listi dr. Matka, na kateri so razpravljali o enotnem stališču, ki ga bodo zavzeli v skupščini.

Seja senata

Beograd, 15. jan. r. Jutri se po daljšem odmoru, ki je nastal zaradi skupščinskih volitev sestane tudi senat, da izvoli novo predsedstvo. Na konferenci vladnega kluba senatorjev je bilo sklenjeno, da bo izvoljen za novega predsednika senata senator dr. Anton Korošec, podpredsednika pa bosta senatorja dr. Kotur in dr. Miškulin.

Po Rimu v Ženevi

nadaljujejo posvetovanja — Halifax informira Bonnet — špansko vprašanje v ospredju

Ženeva, 15. jan. br. Danes sta prispela semkaj angleški zunanji min. lord Halifax in francoski zunanji minister Bonnet. ki bosta prisostvovala zasedanju sveta DN. Nocoj sta imela prvi sestanek, na katerem je lord Halifax obvestil svojega tovariša o razgovorih, ki sta jih imela Chamberlain in Halifax v Rimu z italijanskimi državni. V ženevskih krogih smatrajo, da bo ta sestanek velikega pomena, ker bosta sedaj Francija in Anglija, ko sta podrobno poučeni o stališču Italije, mogli določiti svoje končno veljavno stališče do vseh perečih

mednarodnih problemov. Težišče položaja je po sodbi ženevskih krogov v Španiji in se bo to pokazalo tudi v Ženevi o priliki razprave o umiku tujih prostovoljcev iz Španije. Informirani ženevski krogi zatrjujejo, da bosta sedaj Anglija in Francija storili skupne korake, da se špansko vprašanje čimprej likvidira. Dejstvo, da je Chamberlain odklonil priznanje pravic vojskovoje se stranke generalu Francu, tolači kot znak, da bo Anglija sedaj odločnejše nastopila v zaščito svojih interesov v Španiji.

Madžari bodo kategorizirani

Glavno besedo v državi bodo v bodoče imeli samo čistokrvni Turanci

Budimpešta, 15. januarja. AA. Havas: No-ki madžarski narodni poslanec je izjavil, da pripravila vlada nov zakon, po katerem bodo mogli zasesti vsa važnejša mesta v državni administraciji izključno le Madžari, ki so turanskega porekla, to je tisti Madžari, katerih predniki so se naselili na Madžarskem pred letom 896. Ta ukrep naj bi se nanašal na vse politične, pravniške, administrativne in celo na verske položaje v državi. Po načrtu tega zakona bi bilo samo 10% teh važnih mest namenjenih drugim madžarskim državljanom. Če bi bil ta načrt zakona sprejet, bi obstojali trije razredi državljanov na Madžarskem, in sicer

1. razred Turancev, katerim bi poverili vsa glavna mesta v državi, 2. razred onih državljanov, katerih predniki so se naselili na Madžarskem po letu 896 in 3. razred, v katerem bi bili vsi ostali madžarski državljani.

Arabci gredo v London

Beirut, 15. januarja. AA. Havas: Vrhovni arabski nacionalni odbor je sprejel sklep, da se Arabci udeležijo konferen- »okrogle mize« v Londonu, ki bo razpravljala o palestinskem vprašanju.

Madžarska bo izstopila tudi iz Društva narodov

Os Rim — Berlin naj postane zbirališče protikomunistične fronte v Evropi

Budimpešta, 15. jan. br. Zunanji minister grof Csaky je danes odpotoval na dvodnevni obisk v Nemčijo. Pred svojim odhodom je sprejel novinarje in jim podal daljšo izjavo, v kateri je podčrtal prijateljstvo, ki veže vso povojno dobo Madžarsko in Nemčijo. Zlasti pri septembrski krizi je Nemčija pokazala, da je resnično prijateljica Madžarov in le z njeno podporo se je en milijon Madžarov zopet združil s svojo domovino.

Današnji budimpeštanski listi pripisujejo temu prvemu potovanju madžarskega zunanjega ministra grofa Csakya v inozemstvo izreden pomen in naglašajo, da ni gol slučaj, da ga vodi prva pot v Berlin. Berlinski razgovori se bodo nanašali na še tesnejše sodelovanje Madžarske z osjo Rim-Berlin, kar bo prišlo do izraza zlasti s pristopom Madžarske k protikomunističnemu paktu. Listi naglašajo, da je Madžarska prva vodila borbo proti boljševizmu in je zato popolnoma naravno, da se pridruži mednarodni protikomunistični fronti.

Istčasno pa napovedujejo oficijozni bu-

dimpeštanski listi tudi nadaljno konsolidacijo te politike in najavljajo skorajšnji izstop Madžarske iz Društva narodov, ker nobena izmed dosedanjih treh podpisnic protikomunističnega pakta, to so Nemčija, Italija in Japonska, ni več članica ženevske ustanove. Po mnenju madžarskih listov bosta temu vzgledu kmalu sledili tudi Češkoslovaška in Poljska, tako da bo položaj Društva narodov v vzhodni in srednji Evropi docela okrnjen in bo ženevska ustanova v tem delu Evrope izgubila ves vpliv.

Pomen Ribbentropovega obiska v Varšavi

Berlin, 15. jan. br. V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da bodo letos na posebnem svečan način proslavili peto obletnico nemško-poljske pogodbe, da bi na ta način znova manifestirali neskaljeno prijateljstvo Poljske in Nemčije. Glavna proslava bo v Varšavi, kjer se bo na obletnico nemško-poljskega pakta 26. t. m. mudil na oficijelnem obisku nemški zunanji minister Ribbentrop.

Plaz je zasul štiri kmete

Sarajevo, 15. januarja
Sele v soboto je prispela v Sarajevo vest o strašni nesreči, ki se je bila pripetila pretekli dne na planini Bjelašnici. Minulo soboto je krenila na Bjelašnico večja skupina kmetov iz sela Gornji Lukomir, da nakrmi živino v hlevih in stajah, ki leže kakih sto metrov nad vasjo. Ko so bili sredi potoja, se je utrgal z brega silen plaz, ki je zgrabil štiri seljake in jih pokopal pod seboj.

Deset kmetov, ki so srečno ušli plazu, je takoj priskočilo ponesrečenim tovarišem na pomoč. Izpod snežnih mas so najprej potegnili dva, ki sta bila precej hudo poškodovana in so jih morali takoj prepeljati v bolnišnico. Po dolgem trudu in naporu so naposled potegnili iz snega še ostala dva ponesrečenca, ki pa sta bila že mrtva.

Orel napadel smučarja

Pariz, 15. jan. p. V francoskih Alpah se je pripetil danes izreden primer, da je velik planinski orel napadel smučarja. Smučar je bil v smrtni nevarnosti in se je le po daljši borbi ubranil nevarne roparice. Skoraj pol ure se je moral boriti z orlom. Po daljši borbi, ko je bil že na koncu svojih moči, se mu je posrečilo, da je orla s smučarsko palico najprvo omamil in nato ubil. Orel je bil pravi velikan in so merile razpete perutnice nad 2 metra.

Angleški opomin Japonski

London, 15. januarja. AA. Reuter: Diplomatski sodružnik »Sunday Times« poroča, da je angleška nota, ki so jo poslali

Japonski, napisana mnogo bolj odločno, kakor je bila zdaj navada v podobnih primerih odkar se je začela vojna na Daljnem vzhodu. Angleška vlada je ponovila v najodločnejšem tonu, da je pripadnica politike »odprtih vrat« na Daljnem vzhodu, ki je bila sprejeta v Washingtonu 1922 leta v pogodbi devetih držav. Anglija dalje odločno nastopa proti temu, da bi Japonska prekršila to pogodbo. Pristala bi kvečjemu na to, da bi se ta pogodba spreminila po pogajanjih. Dopisnik omenjene, ga lista še dostavlja, da isto mišljenje zastopa tudi vlada Združenih držav.

Francija lahko zgradi mesečno 200 letal

Pariz, 15. januarja. AA. Reuter: Minister za letalstvo Guy Lachambre je podal pregled dela v ministrstvu za letalstvo. Med drugim je izjavil, da se bo po načrtu, ki je bil izdelan od strani vrhovnega sveta za letalstvo, spomladi moglo zgraditi vsak mesec po 200 bojnih letal. Zdaj jih izdelujejo po 80 na mesec.

Podkarpatska nečuljica

Kdo je vedel pred nekaj leti za deželico, ki zdaj za čudo polni stolpce svetovnih listov in kakor iz neke zadrege spreminja svoje ime? Podkarpatska Rusija! Karpate so do dobrega spoznali mnogi avstrijski vojaki v dobi svetovne vojne, a takrat se ni še nihče zmedel, da se pod njimi razprostira dežela zase, čuden mozaik ljudskih plemen, ki so jih tokovi zgodovine nametali na kup tako, kakor jesenski veter nanese listje: bukovno poleg gabrovega, hrastovo poleg lipovega. Sele po razpadu Avstro-Ogrske, ko je ostal za nenaravnim ogrskim »mile-nijske« Ogrske majhen kos sveta pod Karpati, ki mu niso znali ne imena in ne gospodarja, se je na mirovni konferenci pojavil problem te deželice. Vsi sosedje so jo bolj ali manj glasno zahtevali zase in če bi se bil kdo domislil in vprašal njeno prebivalstvo, ka mhoče, bi ga bil spravil v najtežjo zadrego. Kajti tam pod Karpati so do tihmal malo razmišljali o takih zadevah. Ljudje so živeli po starih šegah in navadah. Posamezne plasti prebivalstva so bile ločene med seboj z visokimi zidovi rasnih, verskih, jezikovnih in civilizacijskih razlik. Na mirovni konferenci si niso delali posebnih pravic z usodo te dežele in da bi se bili izognili večjim neprivikam, so Podkarpatsko Rusijo dodelili kot samoupravno telo Češkoslovaški.

V nemiru povojnih let je bila ta deželica zopet pozabljena, postala je samoutrajni problem ČSR. Potem so jo jeli odkrivati Čehi. Pisatelj Ivan Olbracht je napisal o nji zanimivo reportažo »Dežela brez imena«. Prvi je bil opozoril z učinkovito literarno besedo na divjo lepo, patriarhalno življenje in neverjetno slikovite kontraste Podkarpatske Rusije. Življenje Čehov v tej deželi se je zdelo v nekem smislu pionirsko, spominjalo je na romantiko ameriškega Wild-Westa. Bila je edina v osrčju srednje Evrope ležeča deželica, o kateri je bilo mogoče sredi ostrega realizma povojnega življenja pripovedovati legende in pisati romantične romane, ki niso bili smešni kakor drugi romani te vrste, mar-č v glavnem bridko resnični.

Podkarpatska Rusija, dežela pristnih pragozdov in srednjeveškega življenjskega stila, je do l. 1919 živela v svoji divjini kakor pravljica »Neguljica«. Zaradi hudobne zavisti svoje sorodnice in gospodarice je na videz umrla; že se je zdelo, da je ni več na svetu. Tedaj pa je prišel junak, ki mu je bilo ime Prevrat in je v svobodnim poljubom predramil »Neguljico iz mrtevga spanja. Taka je pravljica o tej deželi, ki je vstala v novo življenje leta devetnajstega in je potlej skoraj dvajset let rastle in zorela, da bi bila enaka drugim. Ni ji uspelo. Ostala je v bistvu dežela brez imena in brez gospodarja. Sedaj, ko je zaspal vitez, ki je vzdrnil podkarpatsko »Neguljico, je zopet zbegana in plaha kakor deklica sredi temne goščave. Kdo jo bo privedel na čistino? Kdo jo bo do kraja doumel? Kajti na nji je še ostala tančica pravljice in časomer njene zgodovine še ni pokazal dvajsetega stoletja.

Čeh Ivan Olbracht je napisal najlepše in najzanimivejše knjige o tej deželi. Vzamite sedaj v roke njegov tu- di v slovenščino preveden roman »Hajduk Nikola Šuhaj«. Nemara ste ga že brali, toda tedaj je ležala Podkarpatska Rusija nekje na obodu našega kroga, ne pa v središču srednjeevropske stvarnosti. Omenjeni roman je za sedaj edini avtentični epos te dežele. V njem je posebej njen mit, ki se imenuje hajduk. Zdej je to Nikola Šuhaj, zdej kdo drug: vrsta imen označuje v narodni pesmi te dežele, v njeni hajduški baladi, ki dostikrat izzveneva v turobni privid vislice, eno in isto zgodovinsko osebo: hajduka. Hajduk je nesmrten tip sleherne primitivne dežele; v njem se je vtelesil eden izmed njenih mitov. Kaj je hajduk, ki o njem pojo kmečka dekleta ob dolgih zimskih večerih ali karpatski drvarji v svoji zeleni samoti? Je posebejlenje primitivno doživljeno idealna svoboda. V hajduške like je preprosto ljudstvo, ki vedno misli konkretno in se izraža v prispodobah, položilo svoj sen o svobodi, o boju zoper krivico, o moči, ki si sama kroji pravico. Tako je epik Podkarpatske Rusije Ivan Olbracht razumel tudi Nikolo Šuhaja, avtentičnega hajduka, čigar oče in vдова sta vsaj še pred nekaj leti živela pod eno izmed podkarpatskih »polonin«.

Iz romana slišimo šum pragozda, v njem se odraža primitivni življenjski stil tega ljudstva, ki živi med svojimi planinami tako, kakor so živeli naši predniki v srednjem veku. Njegova civilizacija še ni prišla niti do železnega pluga. V romanu oživljajo podkarpatski

ake zime z visokimi zameti, ki odrežejo vas od vasi in celo koč od koč in še bolj osamijo samotno človeško življenje. Iz tega eposa čutimo diha podkarpatskih pomladi, pesem zelenih trat na prisojnih hriboh, začetek pastirskega življenja, ki se je v okviru te prirode komaj kaj spremenilo od časov, ko je živel nekje na svetu močnogi Karel Veliki. Človeško življenje je tu — kakor povsod, kjer se ni zagospodarila civilizacija — tesno spojeno s prirodo. Njene sile so kljub na zunaj sprejetim krščanskim verovanjem navtični bogovi te dežele, prav kakor v davnih poganskih časih. Njihovi simboli in poseben liki žive v pesmih in pravljicah, v praznovanju in šegah, v čarovnijah in v sanjah. Nikjer v srednji Evropi ni v toliki meri kakor v tej deželi pod Karpati ohranjeno avtentično življenje davnine. A že ga začena sodoben čas odvajati s civilizacijskimi napravami, katerih nositelji so raznorodni kolonisti, v zadnjih dvajsetih letih zlasti Čehi. Češka literatura se je prav posebno inspirirala na čudnih kontrastih Podkarpatske Rusije. Karel Čapek je postavil v njen okvir svojega »Hordubala«. Na podlagi njegovega romana smo videli tudi v filmu gore in trate te deviške dežele. Ivan Olbracht je poleg »Hajduka Nikole Šuhaja« opisal to deželo v sociološko in psihološko zasnovani reportazi »Gore in stoletja« in posvetil v svet njenih zaostalih, starozaveznih Judov v zbirki »Golet v dolini«. Josef Knap je v sočnem romanu »Puszt« opisal nastanek vasi ob robu podkarpatske ravnine, na tedanji meji Madžarske, ki se je sedaj pomaknila globlje v to deželo in obnovila pravdo za njeno usodo.

To je samo nekaj umetniških spisov, ki so nastali ob srečanju pisateljev iz kulturnih središč s podkarpatsko Sneguljčico. Njene legende oživljajo, njena motna usoda se vleče v podobno stvarnost. Medtem pa se vrste zime in pomladi, v pragozdu je svet isti, kakor je bil pred tisočletji in samotni kmet v hribih bo tam v aprilu zasadil v zemljo leseni plug z istimi občutji, kakor njegov prednik pred desetimi stoletji. Kaj so dogodki naših dni? Oblaki nad večnimi gorami, dim nad razori in polju.

—0.

Naše gledališče

Drama

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 16. zaprto.
Torek 17. zaprto.
Sreda 18. Labodica. Red Sreda.
Četrtek 19. Trideset sekund ljubezni. Red A.
Petek 20. zaprto.
Sobota 21. Upniki na plan! Premiera. premierski abonma.

»Upniki — na plan!« je naslov zabavne veselice, katere avtor je Čeh Karel Piškor. Igra prikazuje zmede, ki jih povzročijo pošten uradnik v svojem poslovanju. Delo obsega tri dejanja, ki se vrše v pisarni advokata in banke. Režijo ima prof. Šest. Premiera bo 21. t. m. za premierski abonma.

Strindbergovo »Labodko« z Vido Juva, novo v naslovni vlogi bodo igrali v sredo 18. t. m. za red Sreda. Delo spada med najbolj poetične in obenem močno dramatične umetnine iz svetovne literature. Sila ljubezni in dobrote, kateri podležeta kovarstvu in sovraštvo, je poveljana na edinstven, umetniško izkristaliziran način. Godba dravske divizije izvaja originalno Sittkeovo glasbo pod vodstvom dirigenta Hercoga.

Opera

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek 16. zaprto.
Torek 17. zaprto.
Sreda 18. Frasquita. Red B.
Četrtek 19. Jolanta. Gianni Schicchi. Red Četrtek.
Petek 20. ob 15. uri: Boris Godunov. Dija, ška predstava. Cene od 16 din navzdol.
Sobota 21. Romy. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.

Laharjeva opereta »Frasquita« se bo pela zopet v sredo 18. t. m. v običajni zasedbi za red B.

Zborovanje praktičnih tehnikov

Ljubljana, 15. januarja.

V dvorani tehniške srednje šole so dopoldne zborovali absolventje delovodskih šol, združeni v Organizaciji praktičnih tehnikov. Zborovanje — razen ljubljanskih in okoliških so se ga udeležili v velikem številu tudi praktični tehniki iz vseh večjih krajev Slovenije — je otvoril predsednik Ivan Mihelič, ki je pozdravil zastopnike banke uprave, mestne občine, Zbornice za TOI, Zveze društev zasebnih nameštencev, Združenja diplomiranih tehnikov in pa starega prijatelja in učitelja organizacije, prof. inž. Škofa. Izmed pomembnejših dogodkov preteklega leta se je predsednik v toplih besedah spominjal 50letnice strokovnega šolstva, ki je dalo v tem razdobju na tisoče absolventov.

Tajnik Trink je razen tekočih organizacijskih zadev izbrpno obravnaval tudi vprašanje brezposelnosti, ki je med praktičnimi tehniki po vrsti najhuje zadelo strojno, nato pa mizarsko, elektrotehnično in gradbeno stroko. V veliki meri pa so brezposelnosti med našimi kvalificiranimi delavci še zmerom krivi tako zvan »inozemski strokovnjaki«, ki jim naši delodajalci kot nepogrešljivi, tako radi izkazujejo prednost, čeprav njihova dela pogosto opravljajo domače moči. Poročala sta se blagajnik Markelj in knjižničar Wernig. Nato so gostje čestitali organizaciji k njenemu skrbnemu delu. Pri volitvah je bil v glavnem izvoljen dosedanj odbor s predsednikom Miheličem na čelu.

Dopoldne je večja skupina zborovalcev napravila izlet na Gorenjsko. Med drugim so si v Kranju pod vodstvom prof. inž. Dimnika ogledali novi most čez Kokro,

Oddih po burnem letu

Dve odlični prireditvi letošnjega predpusta

Ljubljana, 15. januarja

Smo v vrtnicu predpusta. Se vreme je temu primerno. In kronika je prizanesljiva z razburljivimi dogodki. Vsako soboto se zvrsti nekaj večjih in manjših zabavnih prireditev in vse so letos dobro obiskane, ljudje pa veselo razporejeni, kakor da se hočejo z vsem duškom sprostiti po burnih dogodkih minulega leta. To soboto večer sta zlasti imenitno uspele dve veliki prireditvi: Slovenski večer na Taboru in pa Obrtniški ples v Kazini.

Številna odlična družba na Slovenskem večeru

XVIII. Slovenski večer na Taboru, ki ga je priredilo JNAD Jugoslavija, je bil spet ena najodličnejših plesnih prireditev letošnje plesne sezone. Na Taboru se je zbrala napredna Ljubljana, ki je na skrbno pripravljeno prireditvi dala mlademu, krepko se razvijajočemu klubu priznanje za njegovo delo in trud. Bil je to res pristen družbeni večer, poln prijetne domačnosti in neprisiljene zabave. Prireditve so počeštili odlični gosti, zbrali so se mnogi napredni starejši, prišli so pa številni predstavniki naše javnosti. Prireditelji so poskrbeli za dostojen aranžman: vsa dvorana je bila okusno okrašena in žarko razsvetljena, da je bilo res lepo pogledati prelijanje raznih barv elegantnih toalet. Razporeženje pa je seveda znatno dvignilo izvrstni Adamičev orkester, ki je neprestan sipal elegantne tange in druge moderne plesne komade v dvorano.

Ko se je okrog 21. velika prostrana dvorana že do dobra napolnila, je zbrane goste pozdravil predsednik JNAD Jugoslavije Igor Breznik, posebno toplo se zastopnika polkovnika dr. Brusta, predsednika naprednih starešin dr. Vrančiča, predsednika Jadranske Straže dr. Pirkmajerja, zastopnika ZKD prof. Jerana, prvostopnika CMD inž. Mačkoviča, belgijskega konzula dr. Dularja, predsednika Rdečega križa dr. Fetiha, direktorja Breznika in druge. Nato je izvajal: »Slovenski večer je od nekdanje tradicionalne manifestacije mlajše in starejše akademske generacije, a tudi manifestacija jugoslovanske in slovenske ideje. Na bi tudi letos potekel v vedrem razpoloženju in v zavesti, da bo naša bodočnost lepša in boljša. Razočaranja nam ne smejo vzeti volje in poguma za delo. V stvarnem življenju ni mesta sentimentalnosti. Le trda, neizprosna borba vodi k uspehom. Z dejanji in dobro voljo moramo ustvariti pogoje za nadaljnjo krepko borbo. Zrtvujemo vsaj nekoliko osebnih interesov in pojdemo vsi na delo za ozdravljenje Jugoslavije! Tako bomo najboljše spolnjevali sveto oporoko največjega Jugoslavana. Na znotraj okrepljena, vsem neprilikam kljubujoča Jugoslavija bo najlepši dar, ki ga bomo poklonili kralju Petru II. ob polnoletnosti. Pod njegovim krepkim vodstvom bomo lahko delali na izpolnitvi našega velikega naravnega poslanstva v prid veliki slovenski bodočnosti. Naj živi Nj. Vel. kralj Peter II. in kraljevski dom! Živela Jugoslavija!»

Sledil je koncertni del večera. Nastopila je gđ. Milica Poljanarjeva, ki je zvonko zapela arijo iz »Prodane neveste« in Lajčeve »Kaj bi le gledal«. Za njo je nadarjeni violinist Kajetan Burger zaigral Sukovo balado. Gđ. Sonja Ivančičeva pa je zapela Flajšmanovega »Metuljčka« in Poschevo arijo in variete. Spored pa je zaključila istrska družina s plesom »Balun«, pri katerem so nastopili z dudami. Vse točke sporeda so bile nagajane z živahnimi aplavzom.

Po koncertu je Adamičev orkester zaigral kraljevsko kolo Starešine in zbrani predstavniki so stopili v krog in zaplesali naš narodni ples ter podčrtali res izraziti narodni in slovenski značaj prireditve. Nato se je razvila prisrčna zabava, ki

je trajala do ranega jutra. Do prvih jutranjih ur je ostala vsa dvorana polna.

Tudi Obrtniški ples je bil častno obiskan

Naši obrtniki so tudi letos priredili svoj tradicionalni ples, ki je bil po številu že petnajsti — dokaz, kako je ta prireditev priljubljena v Ljubljani. Saj pa tudi obrtniki vsako leto poskrbijo za okusno opravo in prijetno razpoloženje. Vsa čast iznajdljivemu slikarskemu mojstru G. Speletiču, ki je vso dvorano, zlasti pa strop okrasil s pisanimi trakovi in trakci, da je bilo vse živo, rdeča luč v dvorani pa je ustvarila prijetno ugodje in domačnost. Za dobro razpoloženje pa je skrbela tudi odlična godba Sokola. Vrlji sokolski fantje so vso noč neumorno svirali, da so tudi najbolj zakrknjenega nasprotnika plesa morale zasrbeti pete.

Dvorana se je začela polniti že kmalu po 20. Goste so sprejemali predsednik Zveze obrtnih društev gg. Rebek, Urbas in Lombard, sami odlični predstavniki našega obrtništva. Prireditve so posetili poleg številnih obrtnikov in trgovcev tudi predstavniki Zbornice za TOI, trgovskih združenj in drugih sorodnih stanovskih organizacij. Bil je to res prijeten in zabaven večer in želimo samo, da bi bil tudi gmotni uspeh zadovoljiv, saj gre prebitek itak vedno v dobrodelne namene.

Vrček piva

stane najmanj

5.-Din

Za isti denar pa lahko ves mesec dobivate dostavljeno na dom ponedeljsko »Jutro« z zelo bogato, pestro in zanimivo vsebino. Ako pa hočete dobivati list po pošti, stane samo 4.— Din.

Maribor preko nedelje

Maribor, 15. januarja

»Jugovina« ubija veselje vnetim smučarjem in smučarkam. Po najpomembnejših ulicah v središču mesta blatno in brozgasto, da ni niti za promenado. Letos res ne vemo, zakaj ne odvažajo snežnih kopic v središču mesta. Celo naši »avenije« ni prizanešeno.

Maribor je v sezoni društvene in družabne razgibanosti. Danes dopoldne bi moral biti v Narodnem domu ustanovni občni zbor društva »Gledališča mladega rodu«, za katerega je bilo v vrstah mariborskih starešev in kulturnih delavcev izredno živahno zanimanje. V zadnjem času pa so morali ustanovitev »Gledališča mladega rodu« zaradi nemanih težko preložiti na nedoločen čas.

Prodoren uspeh

III. sokolskega plesa

V natlačeni dvorani Sokolskega doma je privabil množico Sokolu naklonjenega mariborskega občinstva. Ves večer je bilo v vseh prostorih živahno vrvenje in vedro razpoloženje. Vsakoletni sokolski ples v počastitev rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije ima že krepko tradicijo, ki že vnaprej zajemlje tebi elitni družabni prireditvi popoln uspeh. Velika dvorana je bila okusno okrašena, nad odrom sta viseli silki Nj. Vel. kralja Petra II. in Nj. Vel. kraljice Marije. Prireditve so počeštili s svojo navzočnostjo tudi številni odličniki in predstavniki mariborskega življenja, polnočestovito so bili zbrani sokolski odličniki z župnim starostom dr. Gorjškem, zastopnikom dolenske sokolske župe in predstavniki okoliških sokolskih društev. Med drugim so bili navzoč mestni poveljnik general C. Stanovljivič s številno zbranimi častniki zborom, mestni župan dr. Juvan, bivši župan dr. F. Lipold, sreska načelnika dr. Šiška in Eileta, dr. Dev kot zastopnik državnega tožilstva, soz. dr. Pečnik, višji komisar Peševšek kot zastopnik policije, zborniški svetnik Pinter, ravnatelj dr. Tomlinšek kot predstavnik našega planinstva, mestna svetnica Pogačnik in Sluga.

Uvodnemu kraljevskemu kolu je sledil bogat, slikovit plesni spored. Prevladovala so razna narodna kola, ki so vtislila krasno uspele prireditvi poseben nacio-

nalen pečat edruštvenemu odboru mariborskih sokolskih društev, ki je temeljito organiziral ples, gre toplo priznanje.

Kje bo novi most čez Dravo?

Danes dopoldne je bila v Papeževi gostilni na Pobrežju važna seja pobreškega občinskega odbora, ki jo je vodil župan Stržinar. Pobreški občinski odbor se je izrekel proti ustanovitvi pokopališča mariborske mestne župnije na Tezmem. Najvažnejša točka dnevnega reda je bila razprava o gradnji mostu v Melju. Predsednik Stržinar je poročal, da sta dve struji: prva, ki zahteva, da se novi most gradi pri Narodnem domu v Mariboru, druga pa zahteva, da se gradi v Melju. Zadeva je še v rokah banovine, ki bo votirala za gradnjo mostu pet milijonov din. dočim mariborska mestna občina le 200.000 din, cenil odbor pa je stavil v proračun 200.000 din. Ker bo novi most veljal okrog 13 milijonov din, še ni jasno, kako bo rešena finančna stran tega projekta. Splošna stavna družba, je že svojčas izdelala načrt in bi tudi sama prispevala za gradnjo mostu, če bi država pristala na pobiranje mostnine, toda država je to odklonila. Sličen predlog je sprožil industrialec Hutter. Kakor je poročal župan Stržinar, so imeli prizadeti industriji svojo konferenco, na kateri so zavzeli svoje stališče do gradnje novega mostu. G. Hutter je baje pripravil denar milijon dinarjev, če bodo njegovi delavci imeli prost prehod preko mostu. Slično so se izjavili tudi drugi industrijci, zlasti tvorniki Thoma. Končno stališče še ni znano. Vsekakor bi pobreška občina želela, da se most zgradi in bo zato tudi vsako leto dela v proračun po 100.000 din.

Nezgode

Polednica zahteva letos izredno mnogo žrtev. Illetni sin brezposelnega čevljarja s Pobrežja Srečko Mikč je padel na poledenih tleh in si zlomil desno nogo. Mariborski reševalci so ga spravili v splošno bolnišnico.

Zrtev nedolžne otroške igre je postal 7letni posestniški sin Jurij Povalec iz

NAGRADNA KRIŽANKA

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. slovanski vladar, 3. del rastline, 5. ječa, 7. trikotnikova stranica, 8. gliva, 9. preprosta ograja, 11. priprava za lovljenje, 13. denarna enota, 14. vzpetost, 15. sorodnica.

Navpično: 1. poljska rastlina, 2. oseba iz sv. pisma, 3. krivulja, 4. veter, 5. ustanova, 6. zločinec, 9. kmetovo orodje, 10. padavina, 11. dogovor, 12. upornost.

Rešitev prejšnje

Vodoravno: koliba, kosilo, balalačka, Ana, Nul, oko, Lpa, osa, ost, telovadec, dolina, pastor.

Navpično: koza, Laba, Ivan, Oton, flo, lokal, Japod, nos, lks, obad, Atol, Eva, očet, tvor.

Rešitve je poslati do petka. Po žrebu izbranemu reševalcu pripade nagrada 100 Din.

Nagrado v znesku 100 din

Je žreb naklonil Karlu Znoslu, brivskemu pomočniku v salonu španer, Maribor, Kralja Petra trg 4. Ponedeljska izdaja »Jutra« je uspešnim reševalcem namenila sicer samo to nagrado v gotovini, a ker je bil takoj na prvo križanko tako velik odziv — prejeli smo na stotine rešitev — nam je »Jutro« stric Matc stavil na razpolago še troje tolažilnih nagrad v obliki knjig, ki jih je žreb razdelil naslednjim trem izbrancem: Pavla Svetek, učiteljica v Šmarjeti pri Novem mestu, Janez Herzog, dijak v Ljubljani, Gosposvetska 16, in Ana Čuk, Kisovec, Zagorje ob Savi.

Dragučove. Otroci so menjaje vrteli v rok-hack poln vrč vode. Vrč je po nesrečnem naključju priletel v Povalca in mu razkal obe ušnici. Dečka so prepeljali v bolnišnico.

Na cesti je onemogel 56letni Franc Kantor, doma iz Loke pri Zidanem mostu. Na križišču Tržaške in Pobreške ceste se je zgrudil nezavestno. Pasantje ga so prenesli v bližnjo Furlanovo gostilno, nakar so ga reševalci odpremili v bolnišnico.

Davica mori mladino

V škofovskem okraju dve novi smrtni žrtvi

Škofja Loka, 15. januarja
Ko se je pojavil prvi primer davice ali vratnice, kakor ji pravijo v Poljanski dolini, smo menili, da bo ostal osamljen. Toda prevarali smo se. Davica se je nevarno razširila in storjeni so bili ukrepi, da bi bolezen zatrla. Sresko načelstvo je izdalo potrebna navodila za šole in zdravniški so dan za dnevno zaposleni z obiskovanjem malih bolnikov. Poti so skrajno slabe, bolniki pa po dve in tri ure daleč v hribih. Dvema svežima grobovoma, o katerih smo poročali, se je pridružil v petek še tretji. Pri Lovru Cankarju od Sv. Barbare je davica napadla 7letno hčerko Franco. Pomoč je bila prepozna in že na loškem

Dve šahovski borbi

V tekmovalstvu za prvenstvo Slovenske šahovske zveze je bilo danes dopoldne v Mariboru prvo kolo. Dopoldne je v kavarni Central nastopilo moštvo Mariborskega šahovskega kluba proti šahovski sekciji UJN2B. Zmagalo je moštvo Mariborskega v razmerju 8:0. V klubovnih prostorih Železničarja pa sta se v prvenstveni borbi pomerila prva in druga garnitura Železničarja. Zmagala je prva ekipa v razmerju 5:3.

Čitatelje prosimo oproščanja, da je moral članek o hajdukih in jatakih, ki smo ga najavili v nedeljskem »Jutru« izostati.

Železniška nesreča v Škofji Loki

Lokomotiva je treščila v dva polna vagona

Škofja Loka, 15. januarja
Včeraj popoldne ob 13.30 se je primerila na škofovski postaji nesreča s precej hudimi posledicami. Kakor vsak dan, je privedel iz Ljubljane dolg tovorni vlak. Imel je to pot še posebno mnogo vagonov, da je stal vlak spredaj že docela na loški postaji, a zadnji vagoni so bili še izven uvozne kretnice. Tovorni vlak ima redno zaradi vzpona pripravo, lokomotiva v nasprotno smer, proti Ljubljani. In že je prišlo v spodnjem koncu zbirališča vseh tirov do hudega karambola, do toliko hujšega, ker je bil tovorni vlak že v pokretu.

Preden je mogel strojevodja položaj spregledati, je bila nesreča tu. Lokomotiva se je zaletela v vagon in je kar tri po vrsti obilnila. Srečanje je bilo silovito. En vagon je na mestu iztril, drugi je zajahal tender, pa tudi tretjega je močno

prizadelo. Vagoni so bili naloženi s premogom in namenjeni za KID na Jesenicah. Ob udarcu se je ogrode drobilo kakor škata vžgalica. Hreščanje in treskanje je privabilo mnogo ljudi, ki se jim je nudil nenavaden pogled. Pri lokomotivi je bil predvsem poškodovan tender. Ležaji, osi, vilice, konstrukcijski deli — vse je odletelo kakor odžagano. Vagonom so odletela osi in ostalo železje, lesene stene pa je po eni strani odtrgalo. Med razbitinami, razsutim premogom in železnimi kosi so se kazali zverženi ostanki vagonov.

O nesreči, ki enake na loški postaji ne pomnimo, se je brž razvedelo naokrog. Prišli so takoj s čiščenjem proge. K sreči gre zgolj za materialno škodo, ki pa je precej znatna. Vlaksi zaradi karambola niso imeli zamud, ker se je primerilo usodno srečanje že toliko stran od kretnic, da so lahko naravnali vlake na neprizadete tise. Danes je proga že popolnoma očiščena. Lokomotiva z enim vagonom samuje v spodnjem delu postaje, druga dva vagona pa so uvrstili na nasprotni konec. Premog so preložili.

V gluhtonemnico je prišel božiček

Prisrčna božičnica je ganila vse prisotne

Ljubljana, 15. januarja
Včeraj popoldne ob 17. se je zglasil Božiček tudi v gluhtonemnici na Zaloški cesti. Sicer se je nekoliko zakasnil, to pa zaradi odsotnosti večine gojencev, ki so bili doma na božičnih počitnicah. Še vedno je mnogo Ljubljančanov, ki niti ne vedo prav, kje se nahaja ta prepotrebni dobrodelniki zavod za najbednejše. Še vedno je premalo zanimanja v naši javnosti za one nesrečne, katere je kruta usoda oropala sluha. Še manj pa je tistih ljudi, ki bi se hoteli s prsti in z rokami, kakor to večina naše nepoučene javnosti še vedno, no krivo misli. Seveda zahteva trdo in skrajno naporno delo s temeljito specialno naobrazbo od strokovnega učitelja, ki vrši nad vse težki poklic pouka in vzgoje gluhtonemnih, polno mero potrpežljivosti in železnih živcev. Redkokdaj prodoro uspehi njihovega samaritanskega dela v javnost, saj je današnja doba vse preveč materialistična, da bi znala pravilno in pošteno ceniti idealne in nesebične napore teh vzornih vzgojiteljev. O vsem tem pa so se mogli na lastne oči in ušesa prepričati oni, ki so se udeležili včerajšnje božičnice v gluhtonemnici.

Za uvod intimne proslave je pred bogato okrašenim božičnim drevescem in stari, rimi kranjskimi jaslicami v kotu pozdravil ravnatelj zavoda g. Fr. Grm navzoče goste: g. bana Natlačena s soprogo, načelnika zavoda dr. Adiešiča s soprogo, načelnika prosvetnega oddelka banke uprave dr. Lovra Sušnika, predsednika podpornega društva za gluhtonemno mladino dr. Otona Papeža, predsednika deželnega sodišča v pokou ter vse ostale goste in prijatelje

zavoda, med katerimi so bili bivši gojeneč zavoda, tiskarnar g. Ciril Sitar, strokovna učiteljica v p. in velika dobrotnica gluhtonemnih g. Vita Zupančičeva itd. Nato je pozdravil goste v lepem, razkošnem nagovoru v imenu gojencev zavoda učencev 8. razreda. Izročil je banu mladinski list »Sonček«, ki ga izdaja gluhtonemnica za svojo mladino. Sledil je pozdrav učenca 6. razreda, ki je toplo priporočal g. banu, da bi se odprla vrata tudi onim bedni gluhtonemni deci, ki se zaradi pomanjkanja prostora ne more šolati v zavodu. Nad vse ljubeč je bil v stavop prvih pozdravov: »Pač izročili gostom šopke. Nato je pripeljal gojenec zavoda, napravljen v staro kranjsko pastirsko obleko, tri kralje in jasno deklariral pesem prigodnico. Tudi nadaljni nastop gojenk iz višjih razredov v belih oblekah in z lepljimi venčiki v rokah, ki so izvajale simbolično silko »Zdrava Marjica«, je izvalil s svojo preprostostjo ter čisto in jasno izreko vsem prisotnim solza v oči.

Po teh nastopih je g. ban nagovoril gojence zavoda in jim toplo polagal na srce hvaležnost do njihovih učiteljev in vzgojiteljev, ki se toliko trudijo za njihov pouk in vzgojo. Nato je obdaroval s primerno nagrado služitelja na gluhtonemnici g. Marka Mičiča, ki že nad 30 let zvesto služi domačemu zavodu. V spremstvu posele vodčega ravnateljevega namestnika g. Mirka Dermelja je potem g. ban obdaroval vse gojence in uslužbence zavoda s obleko, pecivom in slaščicami. Intimna domača slovesnost, kakršnih je pač malo v naših vzgojevališčih, je globoko ganila vse navzoče in jim bo ostala v trajnem lepem spominu.

Ljudje in strahovi s Fužin:

Kmetje, graščaki in berači

Fužinski grad, priljubljena izletna točka Ljubljancev, ki je bil nedavno na dražbi prodan, ima pestre, zanimive čase za seboj

Fužine v dobi Fidelisa Terpinca

Nedavno smo poročali o tem, kako so je započela usoda starega vlastelin-vlastelinskega posestva na Fužinah, ko so na javni sodni dražbi razprodali posamezne zemljiške komplekse in poslopja. Stari fužinski grad sam je prešel v last Združenih vevških papirnic, ki so kot novo, potrebam novega časa ustrezajoče industrijsko podjetje, postala nekakšna naslednica stare fevdalne gospoščine na fužinah.

Kotlikor nam ve poročati zgodovina (po »Kroniki Slovenskih mest« 1934) je fužinski grad sezidal leta 1528. Ljubljanski magnat in takratni mestni župan Vid Khisel. Pozneje, od leta 1619, pa ga je imel v lasti jezuitski kolegij v Trstu. Ko je bil leta 1773. jezuitski red odpravljen, je postala gospodarica fužinskega posestva država. Leta 1825. je kupil Fužine mlad slovenski trgovec, Fidelis Terpinca iz Kranja, ki je po svoji izredni podjetnosti počel in stvaritellj vevških papirnic. Po njegovi smrti so Fužine — njegov zakon je bil brez otrok — prešle v last njegove pohčerenke Emilije Garčeve, ki je bila haje njegova nezakonska hči. Garčeva se je poročila s sinom bogatega žitnega trgovca in bivšega poveljnika ljubljanske narodne straže, Ivanom Ignacijem Alfonzom Baumgartnerjem, a ena izmed njenih hčera je bila poznejša grofica Marija Paumgarten — Hohenschwangau — Erbach. Rodbina grofov Paumgartnerjev je bila do zadnjega gospodar Fužin.

★

Fužince, ki na levem bregu Ljubljane niso imeli posestev, je od gradu, zidanega nekaj metrov pod ravnino v strugo, od nekdanj ločila široka voda, pa je razumljivo, da niso imeli kdo ve kaj stikov z graščino. Mimo gradu in pristave so hodili samo, kadar so šli k maši v Polje.

Dobri in slabi gospodarji

Ob takih prilikah so se ob pristavi ustavili za kratek pomenek z majernjem, vrtnarjem ali pa s hlapci in prisluškovali zanimivostim grajskega življenja. Kaj radi so stopili v hleve na pristavi, da so pasli oči na težkih volih, bikih, kravah in tolstih svinjah, ki so bile kar prislovične: Fužinci so de-belega človeka zmerjali, da je tolst kakor graščinska svinja. Zivinoreja in kmetijstvo sta bila zlasti v dobi, ko je bil lastnik gradu Fidelis Terpinca, za takratne čase naravnost vzorna. Visoke stuhe slame, sena in nastilja so stale okrog pristave, polni pa so bili tudi seniki in svigli, pripravljene za slaba leta. Ko je za Terpincem prišel nov gospodar, je stuhe odpravil. Zdele so

popotnike, reveže in berače. Hlapci in dekle so bili dobro plačani, zlasti pa je bil na dobrem vrtnar, ki je imel 30 goldinarjev na mesec, stanovanje in še drugih dobrot. Ali vrtnar je moral biti zmerom izvrsten strokovnjak, saj je poleg velikega zelenjadnega vrta imel v oskrbi še okrasne vrtove, park pred graščino in veliki park Toplice, ki je segal od mosta daleč doli proti Slapam. Na desni je, mejil na Ljubljano, na levi pa na čudovito lep, umeten, majhni rečici podoben potok, ki je bil na koncu parka zajezan, da je bila voda zmerom enako visoka, gladina pa mrtvo mirna. Pravilčen je bil pogled proti dnu globokih kotlin in tolmunov, na gosto zaraslih z vodnim rastlinjem. Kristalno čista voda, sama studenčnica, ki je ob začetku parka vrela iz množice izvirkov in napajala rečico, je z magično silo privabljala sprehajalce, ki so prihajali ob lepi, belstezici, vijoč se tik obrežja — po velikem parku, polnem starih, visokih, košatih dreves, so bile križem razpelane poti: Radi so postajali ob rečici in čakali, da je lepa, zelena vodna kača preplavala z brega na breg, z glavopotiskajoč drobne trikotne valove pred seboj. Krasen je bil park Toplice. Helbron pri Salzburgu svojih naravnih lepote ne bi mogel primerjati krasotam nekdanjih fužinskih Toplic.

Gospodski gostje...

Ljubljanski Nemci so prirejali v njem veselice in zabave. Fužinci se še spominjajo neke nemške družine iz mesta, ki je večkrat prihajala v grad na obisk. Poleg gospoda in gospe je družina štela še dvanaest otrok in sicer je bilo, kakor pripovedujejo, šest belih, šest črnih. Beli so bili baje kaj čudni, belih obrvi, belih las in rdečih oči. A nič manj zanimivi in imenitni

kakor gostje, ki jih je gospoda sprejemala v grajskih sobanah, so bili gostje, ki so se ustavljali pri hlapcih in deklah na pristavi. Na dva izmed njih naj spomnimo stare Ljubljance in okoličane, na dva redka človeka, ki jih je pred nekaj desetletji vsakdo rad srečal in se malo pošalil z njima.

.. in Ujtata

Prva je bila Ujtata, malo zmedena starejša ženska, ki je imela nekakšno nenapisano pravico, sedeti kadar se ji je zljubilo, v katerikoli ljubljanski gostilni ali v kateremkoli gosposkem stanovanju, za mizo in prirediti kratek žalostnosmešen nastop. Položila je svojo ročno skrinjico, ki jo je zmerom nosila s sabo, na mizo, vzela iz nje punčko iz cunj in jo med prepevanjem uspravljala začela milovati. Vso jo je obložila s svetimi podobnicami in ji čudno se zibaje pela žalostne pesmi. Ko je odpela ves svoj spored in opravila vso ceremonijo, je punčko dela nazaj v skrinjo in se odpravila na obisk drugam. Kadar se je delj časa zadrževala v mestu, so na fužinski pristavi vzemirjeni vpraševali, kod se tako dolgo mudi. A ko se je po nekaj tednih vendar spet prizibala na Fužine, jo je vsa služničad navdušeno sprejela. Vile in grablje, metle in škafi so kar sami padali iz rok. Obstopili so jo, ko je sedla za mizo in poslušali skrivnostne, žalostne pesmi, da bi iz njih razbrali njeno skrivnost. Ko se je nazadnje najedla mleka in ričeta, se je brezbrizna za čas, ljudi in vse reči odzibala čez most proti Štepanji vasi.

Fužinski Krištof Kolumb

Kadar pa se je na poti od Studenca nenadejano pojavila junaška postava

bradatega moža v belih hlačah, temni oficirski bluzi in z oficirsko čepico na glavi, so na pristavi takoj uganili, da prihaja v goste sam Krištof Kolumb.

V resnici, Krištof Kolumb je znal po sredi ceste korakati s tolikšnim zanosom, da je bila podoba, kakor da na-

čeluje celemu regimentu. Palico je uporabljal za sabljo ali pa za scepter, če se je domislil, biti za nekaj časa tamburmajor.

Na pristavi so večnega veseljaka zmerom slovesno sprejeli. Vse je bilo zbrano ob vhodu. Krištof Kolumb se je najprej natepel ričeta, potem šele je bil dovozen za šale in iz njega so vrele vesele in zanimive prigode iz vojaških dni.

Njegov poslednji obisk na fužinski pristavi pa je bil tragičen zap. Ko se

je do alta najedel ričeta, je vodil svoj nevidni bataljon izpred fužinske pristave na štepanjsko stran. Tik pred mostom je postal in zaklical rezko povelje:

— Bataljon, halt!

Krištof je namreč začutil, da se ne da kaj prida marširati, če je človek presit, odpel je jermen, se počasi spuščal doli k Ljubljani in počenil na veliko skalo. Tam se je iznenada še enkrat spomnil svojega bataljona in zaklical iz vsega grla:

— Bataljon, aptak!

A najbrž je preveč moči položil v glas — kratkomalo, moči je zmanjkalo v nogah. Štrbunknil je v globoko reko in si tako prikril priliko, da bi še na poti v večnost obdržal vojaški korak. Kdo ve, njegov nevidni bataljon je morda še dolgo stal na mostu in čakal, da se vrne poveljnik. Vsekakor so se Fužincem še dolgo ježili lasje, kadar so v nočnih urah hodili mimo nesrečnega kraja.

Strahovi iz francoskih dni

Ko so Francozi poklicali Ilirijo v življenje in se vojskovali po naših krajih, je bilo Ljubljansko polje važno vojaško torišče in tudi fužinskemu gradu je bila očitno odmerjena pomembnejša vloga. Nekaj sto metrov od njega, tik ob ogradi blazine na Studencu — tam, kjer se je pred leti pripetila strašna letalska nesreča — je grob francoskih vojakov; na njem stoji pozabljen spomenik. Ob cesti za Studenca v Moste lahko najdeš drugi, blizu vojaškega vežbališča pa tretji skupni grob Napoleonovih vojakov. Fužinci vedo pripovedovati, da je bila za časa francoske vojne v gradu bolnišnica in mrtvašnica. Mrtvecev je bilo mnogo zmerom tudi v kleti, odkoder so jih nosili v skupni grob. Francoski vojaki, ki jim je ob smrtni uri nudil streho fužinski grad, grajskem prebivalcem potem še celih sto let niso dali miru. Njihovi duhovi so prihajali nazaj in se v polnočnih urah sprehajali po hodnikih, sobanah in parkih. Neki častnik, ki je bil smrtno ranjen v boju ni je umrl v gradu, je še dolga desetletja po svoji smrti v temnih nočeh prihajal na Fužine in poveljeval:

— Avant! Avant!

Polnočni ples

Neko damo, ki se je ob prehodu v naše stoletje naselila v gradu, pa so prihajali strašni duhovi bivših graščakov. Ob 11. uri vsak večer so nevidni prihrumeli od onkraj — prihrumeli so v pari, tako je jasno razbrala gospa — in začeli svoj ples. Ko so zdravi, razumni ljudje skušali preveriti gospo, da je vse skupaj samo bolesten pridev, je bilo vse prizadevanje samo bob ob steno.

— Cisto razločno slišim vsak večer, je odgovarjala, kako v sosednjih prostorih naškrobana krila udarjajo drugo ob drugo, in ko se tako vsa tresem od strahu, zmerom tudi jasno čutim, kako skuša eden izmed parov nazadnje vdreti v mojo spalnico.

Mož te toliko mučene gospe, ki bi bila gotovo zblaznela, da se ni izselila — pa bog ve ali je bilo pod kakšno drugo streho leka njeni ranjeni duši — je bil moder mož. Prijatelji so ga vpraševali, kaj je s strahovi, ki preganjajo njegovo gospo, pa nikoli ni dal odgovora. Ni rekel ne da ne ne, a na tihem je najbrž vedel za skrivnost.

Daleč naokrog pa je bilo znano, da v gradu straši tudi velik črn pes. Po noči so ga srečavali kar na več krajih obenem. Ta ga je srečal v sobi v tretjem nadstropju, drugi na hodniku v pritličju, tretji na dvorišču, a hlapec, ki se je malo čez čas zasedel v gostilni, je že v parku naletel nanj. Točno opolnoči je ta skrivnostni pes zmerom mlo, zatleglo zatulil. Klical je svojega gospodarja, graščinskim prebivalcem pa je bil njegov glas znamenje, da je minila ura strahov. Vsi olajšani — ženske že skoraj onemogle — so zaspali.

Nov čas — nov obraz

Moderen čas ni pregnal samo fužinskih strahov, razbil je tudi graščino, podrl stari leseni most in na njegovo

Sergej:

Srečen zakon

Gospod Pum je bil vrabec. Njegova žena se je imenovala gospa Pum. Glede na ime se namreč žene ravna po svojih mozh.

Bila je pomlad in gospa Pum je sedela na svojih jajcih. Gospod Pum je skrbel za hrano. Sedel je na robu gnezda in mežikal v solnce.

Ljudje si ne morejo kaj, da ne bi opravljali vrabcev kot predrzne in prepirljive, si je mislila gospa Pum, seveda pa mislijo s tem samo moški spol. Prav za prav o svojem možu ne morem trditi kaj slabega. Dovršen zakonski mož sicer še ni, ampak sčasoma še postane.

Gospodu Pumu je postajalo dolgčas. — Jaz bi tudi kdaj lahko malo sedel na jajca.

— Ne, je rekla gospa Pum, manj iz trme; kakor bolj zavoljo pedagoškega občutka.

— Pip! je rekel gospod Pum razsrjeno in užaljeno, prav za prav so jajca tudi moja.

— Ne, je rekla gospa Pum. — Gospod Pum je razburjen udarjal s perotni.

— Pravico imam. sedeti na jajcih, jaz sem odel

— Ne razbijaj tako s perotni, je re-

Obrazi tedna student Štefan

Usode mladih, bol moža v zametu nam brenka harfa, tožno pevajoča... Vi glejte, da pisatelju v poletu ne bo plačilo — malha zevajočal

mesto postavil novega iz mrzlega betona, razbil je ogromne skale in prirodne slapove, ki so se vsipali preko njih, postavil je betonske jezove v strugo, pregnal je staro »rdečo fabrikco«, tovarno barv. Deževnikovemu mlinu je vzel vodno silo, da so ohromele stope, ki so kmetom desetletja počasi, a zanesljivo luščile proso, ajdo in ječmen. Za romantiko, za lepoto krajev ni več časa. V gradu in tam, kjer je bila nekoč rdeča fabrika, meljejo zdaj elektriko. Stari svet je izumrl in na Fužinah je zavladal mladi svet.

Efektna torza malih ljudi

Ljubljana, januarja

Brez kričavih reklam se razvija trgovina na Gallusovem nabrežju. Brez povpraševanja po najnovejši modi. Iz izložbenih oken gledajo zarjaveli primusi, velike Marije v steklenih posodah, »domače kuharice« poleg poslikanih krožnikov, neke pa je med skodelice za črno kavo naslonjen majhen Kristus.

Nekdo je prinesel črne ženske čevlje z visoko peto.

Ženska neprijazno ogleduje zdaj čevlje, zdaj prodajalca.

»Koliko bi pa radi? Dosti prida niso...«

»Ne vem... Kaj daste?«

»Slab človek, ki ne pozna cene svojemu blagu« — godrnja ženska.

»Dva kovača dam, če vam je prav.«

»Dva kovača« ponavlja človek. »Kar dajte!«

Na steni hrešče tiktaka stara ura. V umazani kletki nemirno poskakuje kanarček. Kletka stoji na kupu Mohorjevih knjig. Ves prostor je poln ogojenih sukenj, plaščev, oblek, čevljev, knjig. Bluz iz belega lameja — lepa bluz, za katero je nekdo v skrajni sili dobil dva ali tri kovače. Kakor da vidim vso to dolgo procesijo ljudi, ki prinašajo svoje plašče in obleke, čevlje in posodo — vse, za kar so mogli dobiti vsaj deset ali dvajset dinarjev.

»Prav dobro vam pristaja, če mi verjamete, ali ne.«

Človek, ki poskuša rjavo suknjo z velikim madežem nad žepom, se ogleduje v kosu polomljenega ogledala.

»Rokavi so prekratki, mislim.«

»Bežite, bežite, kakor nalašč za vas...«

Siv, meglen dan počasi polzi mimo. S streh kaplja umazana voda. Gole rogovile kostanjev žalostno štrle v zrak. Zima je na Gallusovem nabrežju mrtva sezona. Kupci so redki. Več je prodajalcev, ki prinašajo zadnje ostanke jesenske ali poletne garderobe. Toda že s prvimi sončnimi dnevi zgodnje pomladi bo trgovina na Gallusovem nabrežju oživela. Zdjaj pa staretarji in staretarke dremlejo sredi svoji raznovrstne ropotije — po blatni cesti mimo njihovih tesnih trgovin pa polzi enolično življenje, kakor bi starček, oprajoč se ob palico, s težavo krevsal mimo...

kla gospa Pum, to se ne spodobi, najmanj pa tukaj v gnezdu. Razen tega me dela to nervozno. Vi, možje, morate zmerom razbijati s perotni. Vzemite mene za vzgled. Cisto mirna sem. Kajpada so jajca tudi tvoja. Ne pozabi, da si poročen.

— Na to ne prestanemo misliti. Ampak, prej si govorila drugače. To je nelogično!

— Ne jezi me s svojo logiko, poročena sva!

— Torej tako, je dejal gospod Pum in poln srdu tolkel s kljunom.

— Ali se mar ne zavedaš tega???

Gospod Pum je zatolkel s kljunom.

Se bo že razvil, si je rekla gospa Pum.

— Zdjajle poletim v klub, je dejal gospod Pum in si začel snažiti peroti.

— Tudi ti bi lahko kdaj malo sedel na jajca, je rekla gospa Pum, že ves dopoldan sedim na njih. Mar misliš, da je to kakšna zabava? Prav za prav, so jajca tudi tvoja!

Solnce bi moralo nehati sijati, si je mislil gospod Pum. Toda sijalo je mirno dalje.

— Molčim naj! je zavpil. Prej, ko sem hotel sedeti na jajcih, so bila jajca tvoja, zdaj, ko hočem iti v klub, so seveda — moja. Cigava so tedaj jajca prav za prav?

— Ne vpilj tako! Seveda so jajca tvoja že prej sem ti pravila,

Nevarno je delo rudarjev:

Treskave sape ubijajo

Ali so varnostne naprave pomanjkljive, da so tako pogoste nesreče v naših rudnikih?

Po strašni rudniški katastrofi 1934 v Kaknju, ki je terjala življenje 120 rudarjev, ni bilo v naših premogovnikih večjih nesreč, ki bi jih bila zakrivila eksplozija jamskega plina. Tem bolj nas je zaradi tega pretresla nesreča, ki se je pripetila minuli ponedeljek v zagorskem rudniku, kjer je jamski plin spet ubil dva rudarja. Iznova se je pokazalo, da avdic vsem varnostnim napravam, s katerimi naši, zlasti še trboveljski in zagorski rudniki res niso slabo preskrbljeni, ni mogoče od kraja odstraniti vseh nevarnosti, ki strežejo rudarju po življenju v podzemeljskih rovih.

Naši moderni rudniki so opremljeni s prezačevalnimi napravami, to so sistemi cevi, rogov in šaftov, po katerih velikanski ventilatorji nenehoma srkajo iz rogov zrak in z njim vred nevarne pline, ki se tvorijo v skladih premoga. Najnevarnejša plina sta pač metan ali treskavi plin in pa ogljikova kislina, ki jima doslej rudniški inženjerji navzlic vsemu prizadevanju niso mogli priti prav do živga. Najbolj neprijetno je to da se metan, ki je brez barve in okusa, ne da na preprost način ugotoviti natištem mestu, kjer postaja nevaren. Iz premogovnih skladov uhaja v rove pri neznatnih razpokah in tako narahlo, da ga je le redkokdaj mogoče čutiti. Navzlic brezhlebnemu delovanju prezačevalnih naprav se lahko zgodi, da ostanejo v rovu zatišja, kjer na prosto struječi zrak metana ne more odnesti s seboj, tako da se ga počasi nabere tista

Dva kamerada

množina, ki ga z zrakom pomešanega napravi eksplozivnega. Od tod pa do katastrofe je včasih samo korak, samo nesrečen slučaj, ki ga tudi pri največji previdnosti ni mogoče preprečiti. Iskrica, ki se ukreše, ko zadene kramp na kamen, napake v električni napeljavi, trenje jamskega vozička ob tračnico in slične stvari lahko že povzročijo eksplozijo jamskega plina in zakrivijo najvšejo rudniško katastrofo.

Res so minuli časi, ko so bile treskave sape v premogovnikih zaradi primitivnih jamskih svetilk na dnevnem redu. In še tudi kasneje, ko so bile splošno uvedene Daviesove varnostne svetilke z zaščitno kovinsko mrežico, se je mnogokrat pripetilo, da so baš zaradi njih nastale eksplozije, ker so jih rudarji zaradi slabe svetlobe lahko miselno odpirali. Zdaj smo k sreči že daleč od tega in so eksplozije zaradi svetilk skoraj popolnoma prenehale. Ali prav to pot, v Kotredeškem rovu kažejo vse okoliščine, da se je nevarni plin užgal od jamske svetilke. Navzlic temu, da so mesto v rovu, kjer je uhajal iz premoga metan še posebej zračili na ta način, da so prezačevalno cev spravili neposredno k plinskemu izviku, se je moral metan pomešati z zrakom v tistem razmerju, da je postal eksploziven.

Gotovo je, da se bodo varnostne naprave v rudnikih še nadalje izpopolnjevale. Gotovo bodo postale prezačevalne naprave še izdatnejše, kakor so zdaj in verjetno je, da bodo tudi jamske svetilke morale preživeti še marsikako izpremembo, s katero se bo nevarni plamenček v njih še bolj zavaroval napram okolici. Prav tako pa je gotovo, da vse te izpremembe in izboljšave ne bodo nikoli mogle do kraja izločiti tistih nesrečnih naključij, ki jih v človeških močeh ni mogoče obvladati in ki bodo zmerom spet zahtevale svoje žrtve v težkem rudarskem poklicu.

nazadnje tudi blagajni v korist — in da gledališki blagajni rožice ne cveto, nam nazorno potrjuje prav vrsta neuspelih ali vsaj slabo uspešnih predstav v tej sezoni.

Ne zamerite nam, da imamo stalni obiskovalci gledališča med ansambлом svoje junake, ki bi jih želeli videti briljirati v zmerom novih nastopih. Zato naj pograjam dejstvo, da na primer ga. Nablocka, ki nam je v zadnjih letih dala toliko nedosežnih odrskih kreacij, da jo po pravici uvrščamo med naše največje umetnice, letos — in velik del sezone je že za nami — ne pride in ne pride do vloge, v kateri bi mogla v vsej meri izživeti svoj talent in temperament. Veseli in hvaležni smo bili pač vsakokrat, kadar je stopila na oder, čudili smo se pa vendarle, zakaj ne dobi več prilike, da bi ustvarjala, kakor je v »Glembajevih« in neštokrat drugod.

Gospodim, ki imajo te zadeve v rokah, bi priporočali malo več umnega gospodarstva tudi s človeškim materialom.

Kaj je z Glasbeno akademijo

Ze več let si naši glasbeni krogi prizadevajo, da bi Ljubljana kot prestolnica Slovenije tudi na glasbenem polju dobila osrednji zavod, to je Glasbeno akademijo. To je ne samo upravičena kulturna zahteva, marveč za veliko večino glasbo ljubeče mladine tudi važno materialno vprašanje. Dočim imajo v Zagrebu in Beogradu že dolgo ustanove, ki jih vzdržuje država, si mora Ljubljana pomagati z Glasbeno Matico in z nepopolnim državnim konservatorijem, ki bolj živetari kakor pa procvita, ker nima niti dovoljnih finančnih sredstev za vzdrževanje učnega osebja niti primernih prostorov. Vrh tega pa morajo dijaki tako na Glasbeni Matici kakor na državnem konservatoriju plačevati nerazumno visoko ukovino, kar mar-

Gospod Pum se je šopiril in škodoželjno žgoel.

— Vidiš, je rekla gospa Pum, prav sem ti rekla, da bo petelinček. Ampak vi možki morate seveda vse bolje vedeti.

Gospod Pum je ob teh besedah odprl kljun tako široko kakor še nikdar. Kakšno stopnjevanje bi bilo iz anatomskih razlogov izključeno. Nobene-glasu ni mogel dobiti iz grla. Tedaj je spet klopnil s kljunom. Enkrat za vselej.

Zdaj je popolnoma razvit. To bo srečen zakon, si je mislila gospa Pum in pomagala ostalim malčkom iz lupin.

— Zdaj moraš leteti v klub, dragi možiček, da se malo raztreseš. Že dolgo sem te prosila za to. Ko se boš vrčal, poskrbi za hrano. — Da, da draga moja, je rekel gospod Pum in že letel.

V klubu je gospod Pum imel govor. — Mi smo možje. Nam se hoče dejanj, dejanj in še enkrat dejanj! je vpil in krilil s perotmi.

Gospa Pum je grela svoje male v gnezdu.

— Njegovo ime boste nosili, vsi se boste imenovali Pum, je nežno čvkal.

Kar se tiče imena, se namreč žene ravna po svojih močeh.

sikateremu nadarjenemu dijaku onoga večja glasbeno izobrazbo.

S tem večjim zadovoljstvom je vsa javnost sprejela svečano zagotovilo dne 8. decembra lanskega leta, da je naposled tudi Ljubljana dobila Glasbeno akademijo in doseгла v tem pogledu enakopravnost z Beogradom in Zagrebom. Vsi, dijaki in njihovi starši, so že računali, koliko bodo prihranili do konca šolskega leta na ukovini. Žal pa je ostalo doslej samo pri obljubi. Ravnateljstvo državnega konservatorija je te dni obvestilo dijake, da morajo najkasneje do 15. t. m. plačati dosežanje prispevke, ki gredo v stotake. Upoštevati je treba, da so tudi ostali učni pripomočki, instrumenti, note, itd. nesorazmerno dragi, tako da bo moral marsikateri dijak na žalost opustiti nadaljnji glasbeni studij.

V imenu vseh prizadetih se po tej poti obračamo na odločujoče činitele s prošnjo, naj pojasnijo, kako je zdaj prav za prav s to zadevo: Ali dobi Ljubljana Glasbeno akademijo ali ne?

Jedilnik

Pobuda za tedenski jedilni list, ki smo jo dali v prvi letošnji ponedeljski izdaji »Jutra«, je med našim branjem vzbudila živo zanimanje. Ker je med tem prišlo nedeljsko »Jutro« redno objavljati jedilnike. bomo ob ponedeljskih to rubriko opustili. danes pa prinašamo nekaj napotkov, ki nam jih je poslala ga. Vida Zavrlava, soproga ravnateljice meščanske šole na Šenovem pri Rajhenburgu.

Ponedeljek: Paradižnikova juha, nadevan krompir s solato ali kisló repo.

Torek: Kartofolna juha, fižolova minestrata.

Sreda: Josprenčkova juha, sarma in krompirjev pire.

Četrtek: Krompirjeva juha, goveji pičci, ki s dušenim rižem.

Petek: Gobja juha, ajdovi žganci, palačinke ali sirov zavitek ali rižev narastek.

Sobota: Goveja juha z jeternim rižem k mesu ohrovt s krompirjem.

Nedelja: Možganja juha, svinjski kare, dušeno rdeče zelje, krompir, jabolčna pita, kompot.

Nekateri recepti

Nadevan krompir: Skuhaj 6 celih srednje debelih krompirjev (za približno 4 osebe). Med tem zmelj in prepraži na masti, kateri prideni ko je vroča, 2 žlici sesekljane čebule in žlico sesekljane zelenega petušilja, 30 dkg govejega ali svinjskega mesa. Sedaj žvrkljaj v lončku 1/4 l kislo smetano z 1 do 2 jajcema. Ko je krompir skuhan, ga olup, zreži na listke, potem pa polagaj v pomazano, z drobtinami posipano kozico najprej plast krompirja, nato plast mesa, ki ga osoli in malo popoprjaj; to polij z 3 — 4 žlicami pripravljene smetane. Vrhnja plast naj bo spet krompir, ki ga polij z ostalo smetano. To peci približno pol ure v pečici. Mesto svežega mesa lahko porabiš ostanké gnjati.

Fižolova minestrata: Kuhaj fižol, katere-mu prideni kosček prekajenega mesa ali kranjsko klobaso. Ko je meso skuhanó, ga vzemi ven, med fižol pa skuhaj širokih rezancev ali špagetov, (če vzameš špagete, je bolje če jih poprej skuhaš in kuhane pridenes fižolu) napravi malo prežganja, ki mu prideni malo česnja. Nato zreži meso na drobne kosčke, ki ga primešaj med fižol. Jed, ki je prav okusna in izdatna, ker ne potrebuje veliko mesa, naj bo gosta.

Josprenčkova juha: Zreži približno 2 veliki žlici prekajene slaninó na drobne kocke; deni v kozico in ko postane steklena, prideni po eno žlico na rezance zrezanega korenčja, petušilja, ohrovtá, na kocke zrezanega krompirja in malo zelene. To duši, da se zmehča. Ko je mehko, potresi z žlico moke, potem pa zalij. Josprenček kuhaj posebej: (1 žlico na osebo) ko je kuhan, ga ocedi in prideni med »goraj omenjeno mešanico. Preden daš na mizo, lahko dodaš eno stopeno jajce in če imaš sok kakke pečenke.

Goveji pičci: Vzemi meso od stegna nareži za dan velike krpice, prav tanko potolci in posoli. Sesekljaj malo prekajenó slaninó, česnja in zelenega petušilja. S tem namaži pripravljeno meso, zvij in spni z zobotočcem. Nato povajaj v moki, lepo rumeno opeci na vse strani in duši. Preden daš na mizo, prideni žlico paradižnikove meze in žlico kislo smetane. Lahko pa to tudi opustiš.

Jabolčna pita: Iz 30 dkg moke, 10 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, dveh rumenjakov, žlice rumá ali kisa in noževé konice jedline sode napravi testo. Razdeli v dva dela in razvaljaj za nožev rob debelo. Eno polovico položi na pekač ter nasuj olupljena naribana jabolka, ki jih potresi s sladkorjem in cimetom. Lahko tudi pridaš pest rozin in pest narezanih orehov. Nato pokrij z ostalo polovico mrežo, s katero pokriješ nadev. Speci bledomurno, razreži na štirioglate ploščice ter potresi z vaniljevim sladkorjem.

Fotoamater

Svetlobnost povečevalnega objektiva

ni brez pomena za zrno v povečavi. To je svoječasno ugotovil že dr. Alfred Grabner v temeljiti, z mnogimi številkami in formulami podprti razpravi v dunajski »Galeriji«. Opozorili smo nanjo, pa mnogi amaterji na takšne stvari ne polagajo dosti pažnje. Dejstvo je, da v starih časih, ko smo povečevali še iz formata 9 × 12 cm in običajno nismo prišli preko petkratne povečave, res ni imelo dosti uloge, ali si imel na povečalniku objektiv z odprtino f:4.5 ali f:9, danes pa, ko nas prevladujejo mali formati sili do pet in dvajset- in še večkratnih povečav, si moramo biti na jasnem, da utegnemo celo z najnovejšimi emulzijami z najbolj drobnim zrnom doseči zrnate povečave, če je naš povečevalnik oborožen samo z optiko 1:4.5 ali celo 1:6.3, kakršne imajo mnogi tovarniški povečevalniki. Zapomnimo si, da zahteva petkratna povečava najmanj objektiv z odprtino 1:9, desetkratna vsaj odprtino 1:5, dvajset- in tridesetkratna povečava pa že odprtino 1:2. To je v zvezi z uklonskimi pojavi, ki nastopajo pri nekajh ali zaslonjenih objektivih ob robovih zaslon in ki rišejo neznatne luknje med zrnó emulzije kot povečane uklonske ploščice. Na to opozarja tudi prva letošnja številka »Photoblatter«. Čim manjšo svetlobnost ima objektiv ali čim bolj je zaslonjen, tem večje so te uklonske ploščice, ki predstavljaajo potem na pozitivu »zrno«. Povečevalni aparat modernega amaterja, ki dela z malim formatom, naj bo oborožen zato s čim močnejšo optiko, ki je tudi ne bomo zaslanjali. Seveda so tudi drugi vzroki, ki dajejo povečavam neugodno zrnó, n. pr. uporaba trdih papirjev, usmerjena kondenzorska svetloba s prozorno žarnico itd., toda ti vzroki so že bolj znani in jih tudi ne bomo obravnavali.

O električnih svetlomerih

ima nova številka »Kino-Amateurja« zanimivo razpravo, v kateri prihaja avtor do zaključka, da se nam ob pametnem ravnanju s takšnimi svetlomeri ni bati »pojavnó utrujenosti«, ki imajo za posledico napetne meritve. Svetlobna celica sama na sebi se praktično nikoli ne obrabi, kakor so pokazali večletni poskusi. Edino če jo za dolgo časa izpostavimo jarki sončni svetlobi, če se z njo neposredno približamo močnim virom umetne svetlobe ali če jo segrejemo nad 50 stopinj, njena zmogljivost lahko popusti. V praksi takšnih stvari pač ne bomo delali. Druga pa je z mehanizmom svetlomera, ki prenaša električni tok iz stanice na kazalec. Ta mehanizem je pravi čudež fine mehanike, izredno lahek in natančno izdelan, tako da mu hudi sunki lahko škodujejo. Neskončno fino obrušene konice gibljivega dela mehanizma težijo n. pr. pri enem izmed modernih električnih svetlomerov na svoje ležaje s pritiskom, ki ga preračunamo lahko v težo 15 ton na kvadratni centimeter, torej približno v težo srednjega železniškega tovornega voza na koncu palca! Razumljivo je, da za dostojno vsako nespretno ravnanje v takšnih okoliščinah, padec svetlomera na tla in podobno, da nastanejo dodatni pritiski, ki fini mehanizem lahko uničijo. V ostalem pa prenese dober električni svetlomer brez nadaljnje zahteve vsakdanje rabe, n. pr. tudi stresljaje na avtomobilskih voznjakh, in jih tudi mora prenesti, saj bi drugače ne bil uporaben. Lahko smo mirni, da svetlomeri priznanih tvrdk tem zahtevam ustrezajo. Če se pa pokaže kakšna nerednost, nikar ne odpirajmo sami svetlomera in ne poskušajmo z njegovimi notranjimi deli. Le strokovnjak more imeti potrebno kvalifikacijo, da bi mogel tu kaj popraviti, drugače je bolje, da damo pripravo tovarni v pregled. V splošnem je priporočljivo, da damo vsako leto, vsako drugo leto notranje dele svetlomera strokovnjaku, najbolje tovarni, očistiti prahu, ki se nabere v njem, pa naj bo še tako dobro zaprt. Tudi neznatni praški so lahko vzrok nerednega delovanja.

Novi enoslojni filmi

si v amaterski svet le polagoma utirajo pot, čeprav predstavljajo, kar se tiče drobnega zrna in različne sposobnosti čudež moderne emulzijske tehnike. Amaterji se jih nekako izogibajo, ker se jim vidijo v primeri z drugimi modernimi tvorivi pre malo občutljivi in tudi pretrdi. Resnica pa je ta, da emulzijska tehnika tudi tukaj ne počiva in da postavlja na trg tvoriva, ki bi mogla zadovoljiti že vsako zahtevó. V mislih nam je n. pr. nova enoslojna emulzija Pancola-Granex, ki se ponaša z občutljivostjo 13/10 DIN, prenese 16kratno preosvetlitev, ima tako dovršeno ortopankromazijo, da praktično v nobenih okoliščinah ne potrebuje filtra, in tako drobno zrno, da niti pri pet in dvajsetkratni povečavi in po razvijanju v navadnem metolu-hidrokinonu ne prihaja po števec. Če upoštevamo vse te lastnosti, lahko rečemo, da postaja enoslojni film univerzalno tvorivo za vse potrebe. Z daljšim ali krajšim razvijanjem lahko poljubno spreminjamo njegovo osvetlitveno strpnost, seveda pa moramo paziti pri kratkem razvijanju, ki odpravlja skoraj slehernó sled zrna, na zelo natančno osvetlitev kontrastnih motivov.

Samo na kratko

hočemo opozoriti danes na novo, dragoceno knjigo, ki jo je izdala odlična založba »Galerije«, na knjigo »Praxis der Aufnahmetechnik«. Vsak amater si je že dolgo želel nekaj podobnega: žepni format, nasveti za vse mogoče snemalne prilike, in praktična ureditve, tako da dobiš vse, kar iščeš, v trenutku. Knjiga, ki obsega navzlic majhnemu formatu vendarle za več nego 300 strani jedrnató obdelanega gradiva in upošteva najnovejšé zahteve snemalne tehnike, je urejena na način pisarniških registratorjev in majhne listnice obnem! Stane pa za nas manj nego 5 mark. Naročite jo lahko preko vsake boljše knjigarné ali Fotokluba Ljubljane.

Krmite uboge ptičke!

Javna tribuna

Radio na meji

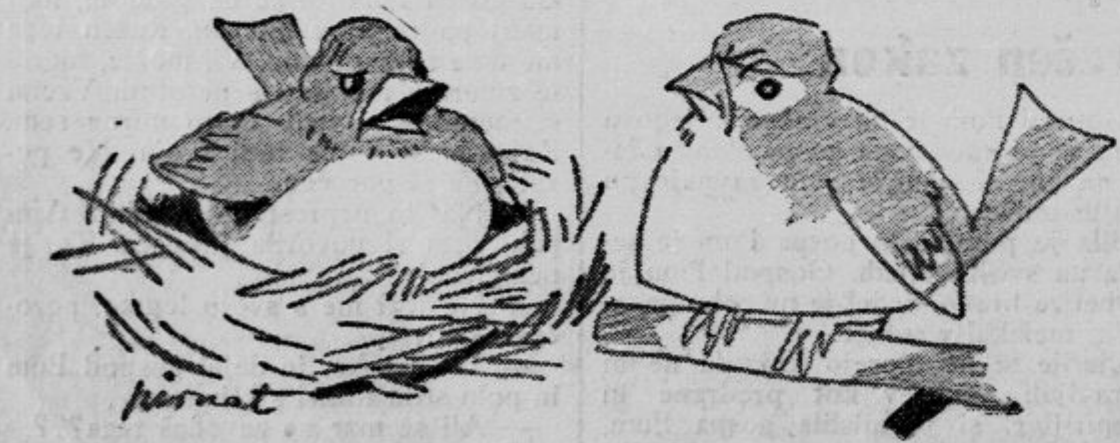
Radijski naročniki iz obmejnih krajev so se že neštokrat pritoževali zaradi obupnih razmer, kar se tiče poslušanja domače oddaje, predvsem Ljubljane in Zagreba. Po eni strani je emisija ljubljanskega radia itak tako slaba, da jo mnogo močnejše postaje Gradec, Dunaj, Badimpešta povsem preglušijo, na drugi strani pa je v krajih ob Muri polno brezobzirnih lastnikov neblokiranih strojnih naprav, ki dodenejo svoje. Mnogi kraji ob meji dobivajo električni tok še zmerom iz bivše Avstrije, iz Murecka, Donnersdorfa in nemške Radgone. Deloma je krivda v toku samem, deloma v starinskih električnih napeljavah po hišah. Levji delež pa vendar ostaja lastnikom neblokiranih aparatov okraj Mure. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi naša poštna uprava v sporazumu s pošto upravo v Gradcu napravila temeljito racijo za povzročevalci motenj in jih enkrat za vselej vzela v svojo evidenco. Za obmejne kraje na naši strani bi bilo prav uspešno, če bi poštna uprava v Ljubljani uvedla strogo kontrolo z nastavitvijo strokovnjaka, ki bi določene dni v mesecu obšel vse večje kraje. Tako naj bi se za področje srezov Ljutomer, Murska Sobota in Dolnja Lendava nastavlil kak domač strokovnjak, ki jih, hvala bogu, imamo. Kazni, ki naj bi doletele motilce, bi na leto gotovo donosale vsoto, ki bi jo terjali stroški za kontrolo, sicer pa je tudi

pristojbina za radijske aparate pri nas tako visoka, da bi se lahko dobršen del uporabil za odpravo radijskih motenj.

Naši gledališki upravi

O krizi našega Narodnega gledališča se zmerom mnogo piše in govori, o krizi opere posebej, o krizi drame, pa spet o krizi vsega teatra skupaj. Razlogi, ki so zakrivila, da že nekaj let sem ostaja umetniško prizadevanje naših igralcev in pevcev brez gospodarskega uspeha, so deloma znani, deloma se za kulisami govori o njih. Človeku, ki je samo stalen obiskovalec naše Talije, je težko grajati ravnanje uprave, ker pač nima vpogleda v njene posle in ne more primerjati tega, kar je storjeno, z onim, kar bi bilo lahko. Kar se na odrú samem godi, pa je izpostavljeno tudi naši kritiki.

In tu moramo reči, da uprava Narodnega gledališča s človeškim, to se pravi, umetniškim materialom, ki ga ima na razpolago, ne gospodari tako, kakor bi morala, če bi hotela dosežati najboljše rezultate. Medtem ko del igralcev in igalk prihaja do zaposlitve, vredne njihovega talenta, jih ostaja mnogo brez pravega dela, kakršno bi bilo njim samim v radost, gledalcem v užitek in ne

Gospod in gospa Pum sta postala vrtočlava.

— Motiš se...

— Da, da, draga moja, je rekel gospod Pum in sedel na jajca.

— Može ste tako malo obzirni! Ni čudno. Preden sva se spoznala, si v svojem življenju še premalo občutil to, kaj pomeni zate ženska roka.

— Ah, seveda, je rekel gospod Pum in motril krempeljčke svoje soproge. Gospa Pum je pozorno prisluškovala ob jajcih.

— Eden takorekoč že čivka, je rekla, vsa blažena od sreče.

— Potem bo piška, je rekel gospod Pum. V svoji domišljavosti se tudi vrabčki za piške in petelinčke kličejo med seboj.

Gospa Pum je ostro pogledala svojega moža.

— Seveda, piška bo. Inteligenca se začne najprej kazati.

Gospod Pum se je našopiril od jeze. — Ampak prvi, ki se izleže, bo petelin! je rekel po vrabčevsko.

Gospa Pum je ostala čisto mirna.

— Kdor najprej čivka, pride tudi najprej ven, je rekla, torej bo piška. Sicer pa me zdaj spet lahko pustiš na jajca. Prihaja kritičen čas ženske razumeno bolje te stvari. Poleg tega pa so jajca moja.

— Da, da, draga moja, je rekel gospod Pum.

Kmalu je prišel prvi iz jajca.

Bil je petelinček.

Zbor Zveze kulturnih društev

Obračun o prosvetnem delu v enem najtežavnejših let po vojni

Ljubljana, 15. januarja.

K današnjemu občnemu zboru Zveze kulturnih društev so prišli prosvetni delavci iz številnih krajev ljubljanskega okrožja, da se je po deveti uri napolnila prijazna, okusno nanovo urejena dvorana v drugem nadstropju Kazine, kjer ima zdaj Udruženje inženjerjev svoje torešče. Ko je predsednik prof. Fran Jeran ob desetih otvoril občni zbor, je iskreno pozdravil vse kulturne delavce, ki so kljub slabemu vremenu prišli tudi iz daljnih krajev. Med tihimi prosvetarji z dežele so bili na zboru tudi razni naši vidnejši možje iz Ljubljane, tako: prvemestnik CMD inž. Mačkoveš, ravnatelj Breznik in dr. Dolar, starosta Sokola inž. Bevc, gospodar Vočnikove družbe prof. Vrhovnik, docent dr. Bajič, gospodar Tiskovnice zadrage Miloslav Gregorka iz Radovljice, notar Marinkič iz Novega mesta in še vrsta drugih naših znanih javnih delavcev ter nekateri dame. Predsednik je poudaril, da se občni zbor vrši v dobri, ko proslavljamo dvajsetletnico Jugoslavije in ima zato še posebno slavnostno značaj. Spomniti se je treba vseh znanih in neznanih mož in žena, ki so trdno verovali v svobodo in življenja, da je našel narod pot k svobodi. Spomniti na uspehe in neuspehe naj obude trdno voljo in odločnost, da hočemo v zavesti lastne odgovornosti priborjeno državo uspešno oblikovati, dograditi in o nje ni usodi samostojno odločiti. Vsi moramo s poštenim in poštenjavnim delom v vseh panogah človeške delavnosti, kamorkoli smo postavljeni, prispevati k plodnosti rasti vseh naših skupnih moči. Vzvišena naša dolžnost je, da krepimo zavest narodne in državne skupnosti in gimo jugoslovanske misli, zlasti kot kulturno idejo, ki naj narodu ničesar ne jemlje, pač pa naj mu daje vse pogoje za srečnejše življenje.

Soglasno je bila sprejeta vdanostna brozavica najvišjemu zaščitniku narodne prosvete, kralju Petru II., in brzojavni pozdravi vrhovnemu šefu prosvete. Sledila so poročila, ki so izražala, da je osrednji odbor tudi v preteklem letu vršil svojo nalogo po najboljši vesti. Poleg upravnega odbora so uspešno delovali odseki in sicer predavateljski, dramski, knjižničarski in narodno-obrambni. Predsednik se je zahvalil vsem članom odbora, vsem načelnikom odsekov in vsem sodelavcem za pošteno delo in pomoč.

Tajnikovo poročilo

Tajnik inž. Jože Rus je v obsežnem poročilu podal sliko dela naše kulturne matice. V jubilejnim letu so se izvršili zgodovinski dogodki svetovnega pomena in povzročili zastoj v društvenem življenju. To ni bilo eno najuspešnejših, pač pa eno najtežavnejših društvenih let. Upravni odbor je storil vse, kar je bilo v njegovi moči. Če ni dosegel mnogo zunanjih uspehov, pa je gotovo utrdil notranjo homogenost in odnos med nacionalnimi prosvetnimi organizacijami. V ZKD včlanjenih društev je 381, pristopilo jih je 5, izstopilo 1, črtanih pa je bilo 9 društev. Korespondenca je bila obilna. Izposojenih je bilo 423 iger in 34 partitur. Prodanih je bilo 116 izvodov narodne igre »Drabosenjak«. Najvažnejše delo so spet opravili predavatelji. ZKD je priredila pri svojih društvih 47 predavanj s 7240 poslušalci. Mnoga predavanja pa so bila odpuščena zaradi znane odredbe v septembru. Za bodoče leto pripravlja ZKD nov program predavanj. Sklican bo poseben sestanek predavateljev za vajo podrobnega pogovora o predavateljskem programu za bodoče leto.

Ko je Oton Zupančič lani 23. januarja praznoval šestdesetletnico, se mu je posebno poslanstvo ZKD poklonilo s čestitkami ter mu izročilo umetniško izdelano adresno. Mnoga društva so z akademijami proslavila Zupančičev praznik. Po svojih predstavnikih je ZKD sodelovala pri pomembnejših kulturnih prireditvah. Največja slovesnost nacionalnih organizacij je bila proslava dvajsetletnice naše svobode dne 29. oktobra v Sokolskem domu na Taboru. Akademija je bila krepka priča življenjske in kulturne moči nacionalnega življenja. Pri pripravih za akademijo je sodelovalo več članov odbora, pri programu samem pa s slavnostnim govorom podpredsednik ZKD dr. Stojan Bajič. Vsebinsko bogati programatični govor je ZKD izdala v posebni brošuri. Dne 28. avgusta je slavila šestdesetletnica Narodna čitalnica v Šiški, ki je ena naših najstarejših prosvetnih organizacij. 21. avgusta je praznoval Sokolsko društvo v Kočevju tridesetletnico. Proslava je bila združena s otvoritvijo pomenskega Sokolskega doma. Sokol v Kočevju zasluži prav posebno priznanje, ko že toliko let strši v nacionalno ogroženem ozemlju in krepki nacionalne ideje. Tridesetletnico ustanovitve je ob-

hajala tudi Narodna strokovna zveza, ki se uspešno posveča strokovnemu delu v zaščito socialnih pravic narodno zavednega delavstva, obenem pa v njihovih vrstah opravlja važno kulturno poslanstvo. Ugledna narodna obrambna organizacija CMD je imela 11. septembra v Ptuj ob tridesetletnici znanih dogodkov na istih tleh jubilejno skupščino. Vseh teh proslav so se udeležili v imenu ZKD številni člani upravnega odbora.

Pisarna tajništva je izposodila društvom iz Zveze garderobe mnogo kostumov ter jim šla tudi v vseh drugih ozirih na roko z dejanji in navesti. Dosegla je znižanje avtorskih tanižem. Odnosi med društvi in Zvezo so bili življani. Tudi z mariborsko posestrimo so bile temne vezi. Dogovorjena je bila skupna seja upravnih odborov obeh zvez, ki se pa ni mogla vršiti. Potrebne so take seje vsaj dvakrat na leto, da bo več emotne usmerjenosti pri prosvetnem delu. Tajnik se je spominjal zglede skupnosti v odboru. Na šestdesetletno je zapustil Ljubljano zvezin blagajnik, vzorni javni delavec in idealist Pavle Borštnik; odšel je na novo službeno mesto v Zagreb. Ob zaključku poročila se je tajnik zahvalil vsem sodelavcem. Poslovil se je po štirih letih zaradi vsestranske preobremenjenosti od tajništva.

Načelniki odsekov poročajo

Skupščina je sprejela izčrpano poročilo inž. Jožeta Rusa s toplim priznanjem. Blagajniško poročilo je podal Dušan Verbič. Nato so poročali načelniki odsekov. Ravnatelj Jaka Špicar je navajal, da je v pogledu dramskega repertoarja dandanes težko ustreči posameznim podeželskim odrom. Ljudje si žele opreči in veselih dogodivščin, založer imajo v življenju zadosti. Prevodi pa so dragi in težava je za kostume. V večjih krajih konkurira kino amaterskim odrom, dohodki predstav so majhni, volja do dela se ubija. Če bi bilo dovolj sredstev, da bi ZKD imela veliko dvorano s obilno garderobo, pa bi se dalo marsikaj napraviti. Vodniki odrov naj se letos sestanejo k razgovoru o enotnem programu, da si bomo na jasnem, kaj žele društva od ZKD in v čem jim ta more ustreči.

Dr. Branko Alujevič je poročal, da je predavateljski odsek imel nalogo, pregledati seznam predavanj in ga prilagoditi današnjim razmeram. Potrebna je revizija snovi in predavateljev. Sestaviti je treba cikluse predavanj, da bodo ustrezali prilikam in posameznim krajem. Vsak svetar naj bi imel na razpolago izbiro predavanj o socialnih, narodnih in kulturnih vprašanjih, da dobe poslušalci najnovejša pogleda na dogajanja v svetu in da se bodo vzgajali po gotovih smernicah narodnega in naprednega pokreta. Vsa društva naj pomagajo ustvariti novi seznam predavanj, da bo splošno ustrežljiv. Zlasti je treba upoštevati nacionalno aktiviranje zavednega delavstva, ki naj bo pri kulturnem delu tako upoštevano, kakor mu gre po njegovi veljavi.

Za narodno obrambni odsek je obširno poročal dr. Stojan Bajič. Zvrstili so se dalekosežni dogodki. Tudi ZKD išče novih organizacijskih oblik, da bo vršila obsežne nacionalne naloge. Treba je pospešiti nacionalno notranje utrjevanje in izvrševati jugoslovanski program v tem smislu, da postane ZKD del vsedravnega prosvetne organizacije. V velikih nacionalnih vprašanjih noče ZKD poznati nobenih razlik, marveč želi iskrenega sodelovanja. Od strani ZKD je bila vedno dana polna pri-

pravljenost za skupno stvar. Ni njena krivda, če do skupnega dela še ni prišlo. ZKD je dala nešteto pobud za proslavo dvajsetletnice Jugoslavije. Poleg potrebne koordinacije vseh nacionalnih sil se kaže potreba skupne vsedravnega prosvetne organizacije. Potrebno je čim ožje sodelovanje naših kulturnih središč v državi. Država mora biti podprta s prostovoljnimi in složnim kulturnim delom. Pred vojno so bili stiki neprimerno živahniji kakor danes. Državno misel je treba postaviti na čvrste kulturne temelje. V Beogradu so se k sreči našli ljudje, ki čutijo potrebo po vzajemnem narodno prosvetnem delu. Upajamo, da bo stvar krenila z mrtve točke. — Tiskovni odsek v ZKD ima nalogo, da poveže narodni tisk v enotnem gledanju na kulturne in nacionalne zadeve. Odsek je pritegnil vrsto periodičnih publikacij, da se seznanjajo s potrebami ZKD. Zlasti revija »Misel in delo« obravnava vsa važna javna vprašanja in nudi prosvetarjem v mestu in na deželi potrebno gradivo. Tri posebne številke, se posebno pa zadnja, ki je celoten kompandij nacionalne zgodovine ob dvajsetletnici Jugoslavije, kažejo dober in koristen začetek. Tiskovni odsek ostane, kakor vsi ostali, trajna institucija v naši ZKD.

Vodja knjižničnega odseka Franjo Artanek je posegel v življenje slovenskih književnikov in ugotovil, da se kaže pri vseh naših žalostnih razmerah velika žilavost, ki je izpričana v novih knjigah. ZKD posveča posebno pozornost knjižničam obmejnih krajev, koder zlasti Preporodovi hodijo ob počitnicah iztovarjat svoje narhrbnike. Delo je dobro začeto. Zanimanje za leposlovje je povsod zraslo. Knjižnica ZKD se je pomnožila z 223 novimi knjigami. — Vsa poročila načelnikov odsekov so bila sprejeta z odobravanjem.

Novi odbor

Ko je načelnik Vrhovnik poročal v imenu nadzornega odbora, da je našel vse poslovanje v najlepšem redu, je bila odboru soglasno podana razrešnica. Soglasno je bil nato tudi izvoljen naslednji odbor: predsednik prof. Fran Jeran, odborniki: dr. Stojan Bajič, Vekoslav Bučar, Jakob Špicar, Dušan Verbič, direktor Simon Dolar, inž. Slavko Zajec, dr. Branko Vrtič, inž. Ladislav Bevc, Franjo Juvan, Svetozar Polič, ravnatelj Josip Breznik, Rudi Zorc, Ivan Tonja, Jelo Janežič in Josip Zupančič; nadzorstvo: prof. Fran Vrhovnik, inž. Jože Rus, Josip Ribičič, Miroslav Urbas in Božo Borštnik; razsodišče dr. Alojz Založkar, Mirko Gruđen, Branko Goslar, Miroslav Gregorka in Ferdo Hanžič. Predloženo je bilo pozdravno pismo posestrimo ZKD iz Maribora. Ko so nekateri prosvetni delavci orisali razmere na deželi in je bil dnevi red izčrpan, se je predsednik Jeran zahvalil za udeležbo in zaključil lepo uspešni občni zbor z bodrilom k novemu delu.

VELIKI ŠLAGER SEZONE!

Ljubezen! Krinke! Ljudje!

Luise Rainer — William Powell

v vefilmu

MAŠKARADA

Kino Matica 21-24 ob 16., 19. in 21.

Jugoslovanski lutkarski savez sklicuje za danes ob 20. drugi debatni večer v lutkovni dvorani Ljubljanskega Soko'a v Na. rodnem domu (vhod iz Bleiweisove ceste). Vabljeni so vsi, ki se zanimajo za lutkarstvo, ne glede na to, ali so člani US ali ne. Vstop prost!

Pojadrajmo še mi

Tajnosti jadralnega poleta

Jadralno letalstvo je prišlo k nam iz Nemčije. Zanimanje slovenske mladine za to mladi sport se je pokazalo že leta 1928, dočim se je prvo jadralno letalo gradilo šele 5 let pozneje. Ljubljanski Aeroklub je poslal na tekme jadralnih letal v Wasserkuppel pri inž. Kuhlja, ki naj bi proučil ustroj nemškega jadralnega letalstva in se seznanil z načinom šolanja brezmotornih letalcev.

Aeroklub se je res držal navodil dr. inž. Kuhlja in tako se je v teku par let slovensko jadralno letalstvo močno razvilo in zavzelo vidno mesto v jugoslovanskem brezmotorjem letalstvu. Za šolanje mladine pilotov so izbrali Bloke. Zibelko slovenskega smučanja Gola in strma poboč-

ja okoli Nove vasi, so se kmalu izkazala kot sijajni tereni za sinji sport. Leto za letom se spuščajo beli ptici v dolino. To so šolska letala, na katerih se mladi fantje učijo umetnosti krmarjenja letala. Učence sedi privezan v popolnoma odprtem letalu v desni roki drži krmilno palico, noge mu pa sloni na nožnem krmilu. Ker je učence med letom navezan popolnoma na nase, učitelj sedi namreč na pobočju in opazuje njegov polet. Zato mora v šolanju začeti s kratkimi skoki, da se navadi ravnati s krmiljem. Šele po tem, ko obvlada te par sekunde skoke, se začne pomikati startna točka po hribu in leti postajajo vedno daljši, dokler ne doseže učence pol minute trajajoč premočren let in s tem

ja, ki mu bo dal življenje, se pač mora tudi pripraviti, da bo to življenje prav vodil.

»V tej smeri prav nič nisem v zadregi, je dostavlja mož. »Saj vendar vem za smoter svojega življenja in za pravice določajočega rodu. Mislim, da me instinkt ne vara, z dobrim zgledom in doslednostjo menda ne bom zagrešil prevelikih napak. Kdaj pa se vzgoja začne in kdaj konča, se zdi čudno vprašanje, saj vendar ni takih jasnih mej in menda tudi ni ostrih mej med vzgojo in ostalimi vplivi na otroka.«

Pritrdil sem in vprašal, kaj da je prav za prav vzgoja. Odgovorila je žena, ki ji je kot učiteljici bil odgovor pač lažji: »Zavestno vplivanje na oblikovanje človeka.«

»Vidiš, je hitel mož, »tu sem pa že v zadregi: kje pa poznam toliko dušeslovja in vzgojeslovja, da bom v vsakem trenutku vedel: tako in tako moram postopati, če hočem, da bo otrok tako in tako reagiral. Prav zato hočem tudi študirati! Kaj na primer vem o dojenčku?«

»Pri dojenčku je prvo skrb za zdrav telesni razvoj!« sem odgovorila. »Kakšna senzacija pa je bila za naše stare mame, ko so mlade matere kar na lepem nehale povijati dojenčke v tiste mučeniške povoje! Naj uživa zrak, naj breca, to je zdravo zanj!«

»Pa vzgoja v tej dobi?« me je pobarjala žena.

prvi »A« izpit. Obenem dobi še značko prvega koraka v umetnost letenja — belega galeba na modri podlagi.

Preden grem dalje, moram razložiti še način vzletanja brezmotornih letal. Marsikomu se zdi nerazumljivo, kako se more tako letalo dvigniti v zrak, ko pa nima motorja. Vendar gre to čisto enostavno. Brezmotorjaš vzležejo letalo na določeno mesto na pobočju, oziroma na vrh hriba. V zemljo zabijejo klin, na katerem je pritrjeno sprižilo, priprava, katere delovanje bomo opisali pozneje. Nato razvijejo 50 m dolgo gumijasto startno vrv. Na sredi te vrvi, oziroma na koncu obeh 25 m dolgih krakov, je obroč, ki se natakne na nos letala, opremljen z navzdol obrnjenim kavljem, da lahko vrv po startu letala sama odpade. Na nasprotnem koncu startne vrvi se razvrsti eden za drugim 6 ali 8 mož (po 3 ali 4 na vsaki strani). Ti najprej počasi, potem pa s tekom nategnejo vrv, med tem ko eden izmed brezmotorjašev zadržuje letalo na tleh s prej omenjeno pripravo (za katero na žalost nimamo boljšega izraza), sprižilom. Na povelje učitelja, ki drži letalo v vodoravni legi se izklopi letalo, ki se po kratkem drsenju po tleh dvigne v zrak.

Pri nas se uporablja za šolanje začetno šolsko letalo tipa »Zögling«. S tem letalom delajo mladi letalci svoja prva dva izpita: »A« in »B«. Pri »A« izpitu se zahtevajo 4 leti po 20 sekund in eden 30 sekund. (Letalo preleti v tem času iz višine 40 m okoli 400 m. Pri nadaljnjem šolanju začne delati učence levede in desne zavoj, startno mesto se medtem pomakne na vrh pobočja. Kmalu po tem položijo mladi letalec tudi drugi »B« izpit. Izvršiti mora 5 poletov v obliki S. noben polet ne sme trajati manj kot 1 minuto in pristati mora na naprej določenem mestu.

Doslej je učence letel na začetniškem letalu, ki še ni popolnoma aerodinamično oblikovano, pač pa tem trdnjeje grajeno. kajti napake učencev imajo navadno za posledico precej neprijeten dotik z zemljo, ki pa za pilota ni še prav nič nevaren. Na tem začetniškem letalu se je pilot medtem ko je v drsnem poletu letel s hriba v dolino, seznanil s krmarjenjem letala, tako da lahko pri spopolnjevanju svojega znanja preide na boljše letalo. Tako prehodno letalo se imenuje šolsko jadralno letalo, ki ima to dobro lastnost, da se da se z njim jadrati.

Če se letalo, ki mora biti v aerodinamičnem pogledu še malo bolj spopolnjeno ko začetniško, zaradi dvigajočih se zračnih struj dviga ali pa leti v isti višini, pravimo, da jadra in od tod ime — jadralno letalo.

Predstavljajte si dvigalo na katerem je postavljen lestev. Na vrhu te lesteve je nekdo ki začne medtem ko se dvigalo hitro dviga, počasi lesti po klinih navzdol. Kljub temu, da leze po lestvi navzdol, se dviga z dvigalom vred vedno višje. Isto je z jadralnim letalom, pri katerem nadomestuje dvigalo veter ki pliha po pobočju navzgor — pobočni vzgornik. Če se zračna plast v katr leti letalo hitreje dviga ko letalo pada, ga bo vzgornik dvignil tem višje čim močnejši je.

Tako smo spoznali tajnost jadralnega poleta. Treba je samo poskrbeti, da ima

Študentje, študentke in gospodarstvo

Statistike srednjih šol v vseh državah pričajo, da število srednješolskega dišstva od leta do leta raste, da se v njem močno zastopane deklice in da te ne kažejo zadostnega zanimanja za praktične predmete, kakor je n. pr. žensko ročno delo.

To je seveda nerazveseljav pojav, a rodi to ga je preziranje del, ki tvori domače gospodarstvo. Dekli in deklice naših srednjih šol so si edini v nazoru, da je ročno delo manj vredno in da brez njega v življenju prav lahko izhajajo. Tudi vzgoja v naših rodbinah hodi isto pot. Matere, seveda zlasti tiste, ki same niso študirale, gledajo študirajoče hčerke kakor bitja z drugega sveta. Niti s tem se jih ne upajo motiti v študiju, da bi jih naučile praktičnih gospodarnih del, pa naj bo pospravljanje, šivanje ali kuhanje.

Vendar se velika večina deklet po dovršenih študijah omoži. Biti gospodinja v lastni domačiji je poklic kakor vsak drug. In za vse je potrebna priprava in šolanje. Mar je pametno, stopiti v zakon brez vsakega znanja, kako se vodi gospodinjstvo? Kuhati le po kuharski knjigi brez izkušnje, ne znati igrati v roko vrteti, pospravljati ali biti v vsem odvisna od tuje pomočnice? To so ovire, ki so drohni vzroki velikih nesporazumov med zakonci.

Tudi če se študirano dekle ne omoži, si rado najame svoje stanovanje, zakaj vsaka hrepeni po lastnem domu. Tudi v takem življenju se izvrstno uveljavlja praktično znanje gospodinjstva; saj tudi študenti, ki menijo, da so z izpolnitvijo svojih šolskih dolžnosti zadostili zahtevam bodočega po-

»Vzgoja? Posredna vzgoja je v tej dobi prav važna. Posredujejo mu čim več vtisov. In nikdar se ne vdajajte njegovim tiranijam!«

»Zdaj misliš na vekaenje otroka, se je nasmehnil mož.«

»Tudi na vekaenje otroka mislim,« sem odvrnil. »Saj veste: otrok veka, kadar občuti neugodje. Tisto vekaenje ni prav nič zavestno. Navaden refleks je: neugodja, kakor na primer lakota, mokrota, mrz in bolečina, izprožijo tisto vekaenje. Na vekaenje pa prihitijo odrasli, odpravijo neugodje in povzročajo ugodje: skrb, da dobi svoje mleko, da ne leži v mlaki, da mu je toplo. In počasi se tisti nezaveden refleks vekaenja izpremeni v smotno terjatev. Otroci zaveka, da bi prišla mati in mu povzročila ugodja. Ne vda je se tedaj! Naj veka, ko ne bo uspeha, bo odnehal. Otroka tako že v tej zgodnji dobi niste razvili, da se mora zgoditi njegova volja in da vas lahko izrablja kolikor hoče.«

»Saj je to prav preprosto: dosledno se ne smeš vdajati njegovim muham.«

»Zal smo morali prekiniti razgovor. Odšel sem prav dobre volje in vesel, da sem vendar enkrat srečal starše, ki vedo za starodavno resnico, da se vzgoja začne že pred samim rojstvom otroka. Če bosta tudi v rešnici uveljavljala svoje nazore, si bosta prihranila mnogo skrbi v poznejših letih. Najvažnejši je zmerom začetek; za razvoj človeka so pač temeljna prva leta življenja.«

Podobe brez slik

O mizeriji in rekordih ljubljanske bolnišnice se je razlilo že toliko črnih, da je za sloves tega zavoda, ki naj bi bil pribežališče vseh bolnišnice nege potrebnih, že v dovoljni meri poskrbljeno. Bolniki pa se morajo zati se nadalje stiskati po dva v eni postelji in prebati na preplihu po hodnikih. Menda je tudi že vodstvo bolnišnice samo obupalo, da bi se razmere kdaj obrnile na bolje, čeravno že mesece in mesece stoji novo zgrajeni paviljon za kirurški oddelček napol dogotovljen. Kako naj si javnost drugače tolači poziv, ki je te dni zagledal bel dan v vseh slovenskih dnevnikih: Zdravniki naj za božjo voljo ne pošiljajo bolnikov v ljubljansko bolnišnico kot osrednji zavod Slovenije, marveč naj jih usmerijo, če so potrebni zdravljenja v Mursko Soboto, Ptuj, Brežice in druge lokalne bolnišnice, kjer da jim bo bolj postreženo?

Jadralno letalo čim manjšo padalno hitrost, hitrost, za katero pade v 1 sekundi. Enako mora biti tudi kot, ki ga oklepa jadralno letalo pri svojem letu s horizontalno ravnino, takozvani drski kot. Čim manjši za lažje razumevanje vzemimo za primer jadralno letalo, katerega padalna hitrost znaša 1 m na sekundo in drski kot 1:10'. Če bi spustili tako letalo s 1000 m visokega hriba, bi potem letelo še 10 km daleč, seveda brez vpliva kakršnega hrbtnega ali nasprotnega vetra. Dalje, če bi tako letalo zašlo v zračne struje ki se dvigajo, recimo, 2 m na sekundo, bi se zaradi svoje padalne hitrosti, ki znaša 1 m na sekundo, dvignilo vsako sekundo samo 1 m. Če se pa vzgornik dviga z brzino 1 metra na sekundo, leti letalo vedno v isti višini, ker se obe hitrosti uničujeta. Potem takem lahko cenjeni čitatelji že razumejo visoke sposobnosti današnjih jadralnih letal, katerih padalna hitrost znaša pol metra na sekundo in drski kot pri normalni hitrosti 72 km na uro 1:33!

klica, šele v praktičnem življenju spoznajo, kako so se motili.

Razumna mati ne bo delala velikih razlik med vzgojo deklice in dečka. Tudi dečka ne naučila manjših domačih del ter mu asla priložnost, da se jih navadi. Obolela žena v rodbini, kjer moč nima obeh rok levih, ne bo tolikšna nesreča kakor tam, kjer leži breme vseh dolžnosti edinole na njej.

Če se obr-ožo dekle za življenje v zakonu z bogatim duševnim zakladom, je to zanj lepa dota. Mož se bo navedil gledati v taki ženi ne le gospodinja, temveč tudi enakovrednega druga. Toda duševno bogastvo ni dovolj. Treba je imeti tudi smisel za praktične stvari življenja v dveh. In če zna tudi mož z rokami pomagati kadar je potrebno, je to koristno za soglasje, ki izvir iz medsebojnega razumevanja in iz dobre volje, prispevati, kjer se prispevati da.

Kadar kupuješ

Danes ta dan je na trgu toliko nadomestkov, da včasih komaj spoznamo potvorb. Pomislimo samo n. pr. na razne kovine, ki so na zunaj kakor srebro, pa vendar niso srebrne! Ali na drage kamne, ki jih dandanes že imenitno ponarejajo!

Zato ni čuda, če doživijo gospodinja včasih neprijetno razočaranje. Hoče si na primer kupiti platno za posteljnino. Kako naj se prepriča, ali je kupila dobro tkanino in ne ponarejeno? V zadnjih letih se izdelujejo bombažaste tkanine, ki prevarijo na hitri pogled celo strokovnjaka. Da bi bil bombaž gladak kakor lan, ga pripravljajo z različnimi kemikalijami. Na razne načine se lahko tudi doseže, da se bombažasta tkanina sveti S svinčeno belino se lahko celo doseže, da je bombažasta tkanina prijetno hladna kakor pravo platno. Seveda traja vse to le do prvega pranja.

Če se torej hočemo prepričati, ali se nam ponuja res pravo platno, razstrižimo košček tkanine, polovico spravimo, drugo polovico pa skuhamo. Nato skuhami košček posušimo in zlikajmo pa pogledmo, ali je tak kakor oni drugi. Če je ponarejen, opazimo očitno izpremembo. Tudi povečevalno steklo nam pomaga. Platnena nit je tu pa tam debelejša in sploh ni tako pravilna in enakomerna kakor bombažasta.

Če pomočimo košček platna v glicerini ter ga potem držimo proti svetlobi, vidimo, da so pri platnu niti prosojne, ko so pri bombažu temne.

Ljudska modrost

Mrtvi odpirajo živim oči.

Govori dobro o prijatelju, o sovražniku ne govori ne dobro, ne slabo.

Enkrat v desetih letih potrebuje vsak človek svojega soseda.

Se nikomur ni škodovalo, če je vzel klobuk z glave in pozdravil.

Žena, ki rada gleda skozi okno, je podobna grozdu v cestnem prahu.

Jej po svojem okusu, oblači se kakor drugi.

Pet minut vzgoje

KDAJ SE ZAČNE VSA REČ

Marsikdo mi ne bo verjel, da so tudi v vzgoji senzacije, velike in male. Velika senzacija je bila na primer, ko so pred tridesetimi leti duševno zaostali otroci, ki jih je učila Marija Montessorijeva, dosegli prav take uspehe kakor normalni otroci drugih ljudskih šol. Že mnogo prej je bil senzacija Pestalozzijev zavod. Takih senzacij tudi v našem času ne manjka.

Male senzacije pa se v vzgoji dogajajo vsak dan, vsak dober vzgojitelj jih je že doživel. S tako senzacijo prav poseleme vrste, kakor sem jo doživel pred nekaj dnevi, pa se ne more postaviti vsak. Sedel sem v kavarni, da bi iz časopisnega zrcala videl, kam brede Evropa, ko sta priselila star znanec in njegova žena, ki sta se šele pred dobrim mesecem poročila.

Kar na lepem mi ta znanec preseče razgovor o kolonijalnih zahtevah Rima in Berlina v vprašanje, naj mu kot pedagog povem za dobro literaturo o vzgoji.

»O vzgoji?« se začudim.

»Da, o vzgoji!«, pravi, »rad bi se malo spoznal v teh rečeh, zlasti o vzgoji v prvi otroški dobi bi rad kaj vedel!«

Hitel sem mu pripovedovati naslove knjig iz domače literature, odsvetoval sem mu šušmarje in hvallila dobra dela, se Roditeljskega lista nisem pozabil omeniti.

Znanec si je vse pridno beležil, potem me je pa spet prekinil, češ, da mu navajam le poljudno literaturo, da bi pa rad vedel tudi za znanstveno.

Zdaj kar nisem mogel več mimo vprašanja:

»Mar se misliš specializirati za pedagog?«

»Ne«, pravi, »pač pa bi rad bil oče, ki kaj ve o vzgoji.«

In žena je še dostavila:

»Saj sem komčala učiteljice in nekaj vem o metodiki in didaktiki, o vzgoji pa smo tam slišali prav malo!«

Vidite, tako sem doživel kar dve mali senzaciji: zgodilo se je čudo, da se starši pripravljajo k temeljitemu študiju vzgojnih vprašanj, še preden so dali otroku življenje, in našel sem učitelico, ki prostodušno prizna, da o vzgoji malo ve.

Sklenil sem, da ju presenetim z nepričakovanim vprašanjem, misleč, da spadata med tiste ljudi, ki menijo, da se vzgoja začne šele tedaj ko se otrok dobro zaveda, svojih dejanj.

»Kdaj pa bosta začela vzgajati svojega otroka?« sem vprašal.

»Že pred rojstvom,« je odgovorila žena.

»Prav za prav začnjava z vzgajanjem nas samih. Kdor čuti odgovornost do bit-

Pod vročim afriškim solncem

Težek in grenek je kruh legionarja, zato pa naši fantje, ki se na tujem borijo za tujca, svare: Ne sledite našemu vzgledu!

Pod afriškim solncem mi tako hitro teče čas, da se kar čudim in ne morem verjeti, da bo že eno leto skoro pri kraju, odkar sem stopil na tla črnega kontinenta. Od prvega dne se trudim, da bi razumel novo sredino, v kateri živim, pa do danes nisem prišel dalje, kakor sem bil takrat, ko sem dobil svojo številko.

Opazujem ljudi, med katerimi teče moje novo življenje. Vsak ima svoj roman, ki pa ostane nenapisan in neznan. Toda legija ni romantična, je asketsko vojaško življenje, s to razliko, da vsi služijo tujo državo, pod tujo zastavo, a služijo vendar z vso voljo in vnemo, ker so pod to zastavo našli mir in pozabljenje težav, ki jim jih je življenje naprtilo v preteklosti.

Kdo ve, odkod so ti ljudje? Ni države, ki ne bi imela v legiji svojih sinov. Njih poklic? Ni stanu, ki ne bi bil tu zastopan. Premnogi lahko pokažejo univerzitetne diplome in maturitetna spričevala, mnogi so bili vojniki v svojih domovinah, oficirji, podoficirji, specialisti vseh strok in preprosti delavci, poleg njih pa zopet človek stare, plave krvi. In kdo vodi te ljudi, ki so vedno pripravljeni stopiti na stezo smrti, v največjo nevarnost za zdravje in življenje? Najboljši francoski častniki, ki so skozi legijo prišli na najvišje vojaške položaje, in pa tujci od povsod.

Ni čudno, da je legija nesmrtna po svojih delih, saj so to bila dela duha in sile, orožja in orodja. Vsak je na mestu, ki mu je dorasel, pa naj bo lord, ki je iz britanske megle prišel v afriško solnce in služi pod nekim fantastičnim imenom, ali preprost delavec od kdo ve kod: vsak je tu samo legionar. Čin, poreklo, družabni položaj, država in narodnost, vse, kar je bil kdo, tu nič ne velja. Kar kdo more in zna, mora tu dokazati, trdo mora delati, kakor vsak prostak in šele čez leto pride do veljave, če uspe. Scile in Karibde na vsakem koraku. Strogo življenje, točnost v delu. Vsakdanje življenje,

orožjem. Vsak dan hodim mimo spomenika in gledam te železne moke, ki se mi zde živi, tako sijajno so upodobljeni, in misel me nese v njihov čas, v njihove boje in trpljenje.

Šivljenje legionarja pač mora biti trdo, saj je v legiji toliko raznih narodnosti na kupu, in kolikor ljudi, toliko značajev. A rečem vam, meni ni težek ta življenjski način, ker mi je disciplina že od malega v krvi. Ziaha prehajam preko vsega vsakdanjega. Dovolj sem močan, dovolj imam volje, da živim svoje notranje življenje. In prav tu v notranjosti se vrše dostikrat hudi boji. Kolikokrat tudi še danes duševno

Mošeja v črnem predmestju Sidi Bel Abbese

ves skrhian zaspi, zjutraj pa, pri pogledu na vzhajajoče sonce, sem spet okrepljen. Saj ne bo vedno tako težko, vse mine. Obožujem afriško solnce kot svoje osebno bogastvo. V deželi sanj svojih otroških let se kot človek odlično počutim. Vedno se trudim, da pozabim, da sem legionar. Prija mi alžirsko podnebje, divne so noči in zelo obžalujem včasih, da moram iti spat in ne morem gledati blestečega neba, ne

Spomenik padlim legionarjem na dvorišču vojašnice v Sidi Bel Abbese

trdo, vojaško, prinaša neprijetnosti, ki pritiskajo duha in srce. Trdno voljo mora imeti človek, da ne obupa in ne napravi nepremišljenega koraka, za katerega je zmerom treba poravnati težen račun.

Da pišem o sebi, kako sem vzdržal, da nisem klonil z duhom, vse to ni važno ne zanimivo. Obujati spomine na tolike težave, ni prijetno. Kolikokrat so mi krvave roke iz odtrganih žuljev — s krvjo iz dlani sem močil svoj kruh, a solza ni bilo. Počemu tudi? Spominjam se, kako sem v Ain el Hadjaru imel vse raztrgane dlani, pa mi jih niso hoteli obvezati. Ko sem pri kosilu v razmišljenosti razrezal oranžjo, mi je nje sok prišel v rane. Kako so se mi tovariši smejali, ko sem skakal in mahal z rokami od bolečin! Desna rama mi je opazljivo nižja — od puške in težkega kamenja, ki sem ga prenašal iz krša za zidanje.

Pa vse to ni nič v primeri s tragedijo onih, ki so neznan in pozabljeni pokopani po Maroku, Sahari in Madagaskarju, Tonkinu, severni Afriki! Postavljen jim je edinstven spomenik, pred katerim so vedno novi venci svežih rož, ki jih prinašajo vojne in civilne delegacije. Na velikem in marmornatem podstavku je globus, na katerem so z zlato barvo označeni kraji, kjer so se borili, umirali in našli večno pozabljenje, kakršno nudi legija. Stirje bronasti legionarji iz raznih dob razvoja legije predstavljajo generacije, ki so ostale tam, kamor jih je kot otroke vlekla fantazija. Spomin nanje živi med nami, ker so nam kot naši predhodniki omogočili, da s delom nadaljujemo tam, kjer so oni končali z

čutiti diha mehke alžirske noči. Polja, polja, oljke in vinogradi, farme v zelenju lepe okolice Bel Abbese; meni se okolica dopade, če drugim, ne vem.

Kadar morem, hodim sam med polji in vinogradi, da nikogar ne vidim. Takrat mi je vedno dobro. Čutim pogled, vprašajoče, čemu sem sam, ali ne briga me. Zadovoljen sem, da morem biti sam in da me puste pri miru. In tukajšnji ljudje? Priseleni Španci so mi po večini bolj tuji kot Arabci. Ne marajo nas ne eni ne drugi, ali brez nas bi ta narod težko imel mirno življenje. Hodim študirati njegovo kulturno življenje. Kadar morem, prisostvujem prireditvam. Večerne promenade po mestu so prijetne, zanimive. Ljudje so vlnjudni, tudi Arabci, ki po večini govorijo zelo dobro francosko.

Da mi je tako samemu pri večernih setnjah v mestu najtežje, rad priznam. Sama nasmejana mladost, ki ne ve za težke materialne skrbi. Po večini imajo vsi dovolj dobro življenje, niti med Evropeci niti med domačini ni brezposelnosti. Kdor je brezposeln, ta je najbrž nesposoben za delo. Korak mi pa vedno obstane pred izložbami velikih knjigarn. Čitam naslove najnovejših francoskih in svetovnih del, knjige, knjige, ali meni so nedosegljive, nimam denarja in zadovoljiti se moram, da preberem naslove. To je moja najbolj skeleča rana. Sicer imam v čitalnici starih knjig dovolj na razpolago, ali človeku je treba iti s časom.

Prilagam vam nekaj razglednic, da boste videli, kakšen je Sidi Bel Abbes. Mestno gledališče, kjer se je začela sezona 1. novembra z operetno revijo »La Rose de Marseille« (Marsejska ro-

ža), v kateri je skupina girlsov žela vse priznanje. Za par ur sem tu pozabil, da sem legionar, toliko me je razvnela francoska pesem in humor. Včeraj pa sem bil pri predstavi komedije »Les jours heureux« (Srečni dnevi), ki je bila tudi zelo obiskana, le da je mladi svet dijakov na galeriji z roganjem in smehom spremljal najbolj tragične scene, ki so se izbrane publike globoko dojmile in ji segle do srca. Notranjost gledališča je zelo okusna, sicer ni veliko, a je vendar prostora za kakih 350 oseb. Cene so pa, kakor povsod, prilično visoke, da sem komaj žrtvoval za stojišče.

Mošeja v črnem predmestju Sidi Bel Abbese

Kakor ima vsako evropsko mesto svojo bedno četrt, kjer je doma trpljenje ljudi, tako imajo tudi vsa afriška mesta svoja predmestja »Village Negre« (Črna vas), kjer pa bivajo tudi Evropeci, ki imajo svoje javne hiše, trgovine, bare in podobne lokale. Na sliko, ki jo prilagam, se jasno vidi razlika med našimi džamijami v Bosni, Hercegovini in Južni Srbiji, kjer so minareti vitki in tanki, pa med džamijo v našem Village Negre z minaretom, podobnim stolpom naših cerkva. Včasih me vleče sem sijajna črna kava v eni večjih arabskih kavarn, kjer tako sedim, pijem in opazujem Arabce, po večini starce z belimi bradami, v širokih oblačilih, belih in črnih.

Sicer pa legija ni nič drugega kakor zmes čudnega življenja v trdi vojaški skorji. Kadar pišem domov, ne morem železi ničesar drugega, kakor da naj nihče izmed naših ne hodi sem: vroča so afriška tla, od sile lahko se opečeš.

Stojan Cirk

Spominjajte se v mrzli zimi malih pevcev!

A. P. Čehov:

Zmagoslavje

Bilo je opolnoči. Mitja Kuldarov je razburjen in razvnet pritekel v stanovanje svojih staršev in jel begati po vseh sobah. Starši so že legli spat. Sestra je ležala v postelji in čitala zadnjo stran romana. Bratje-gimnazici so spali.

»Odkod pa si se vzel?« sta se začudila roditelja. »Kaj je s teboj?«

»Ah, ne sprašujta! Nisem pričakoval tega! Ne, tega nisem pričakoval! To je... to je neverjetno!«

Mitja se je zasmeljal in sedel v naslanjač. Od radosti se ni mogel vzdržati na nogah.

»To je neverjetno! In vi si tega ne morete misliti? Poglejte sem!«

Sestra je skočila s postelje, se površno odela in prihitela k bratu. Gimnazijci so se zbudili.

»Kaj je s teboj?«

»Neizrečeno sem vesel, draga moja mamica. Zdaj me pozna vsa, vsa Rusija! Vsa! Prej ste vedeli samo vi, da živi na svetu kolegijski registrator Dimitrij Kuldarov, zdaj pa to ve vsa Rusija. Mamica! Gospod!«

Mitja je skočil kvišku, teklo po vseh sobah in spet sedel.

»A kaj se je zgodilo? Govori pametno!«

»Vi živite kot divje zveri. Ne čitate novin. Ne zanimajte se za javnost, a v novinah stoji mnogo tega, kar mora vse zanimati. V novinah se izve vse, kar se zgodi na svetu. Nič ne ostane skritega. Kako sem srečen! O, Gospod! Saj pišejo novine samo o znamenitih ljudeh! A zdaj so pisale tudi o meni!«

»Kaj pa govoriš? Kje?«

Zračni akrobati

Pred 25 leti se je francoski letalec Pegoud s svojim letalom prvič postavil na glavo

Naše mesto leži precej v stran od zračnih cest. V glavni sezoni ga prejadra po nekaj potniških avionov na dan, drugače pa vidimo samo nekaj sportnih letal in sem pa tja se izgubi k nam kaka bojna edinica. Glede zračnih senzacij torej nismo razvajeni. Nekaj novega nam pokažejo samo letalski mitingi, ali ti se vrste samo vsakih par let. Zračnih akrobacij, ki jih prebivalci drugih velikih mest lahko gledajo vsak dan, smo le redkokdaj deležni, s čimer pa seveda nikakor ne maramo reči, da naši sportni letalci ne bi bili dovolj pogumni za take reči. O, kaj še! Včasih je poguma še kar preveč in je dostikrat samo za las manjkalo, da se taki podvigi niso končali proti predpisu.

Ako ob redkih prilikah, ki so ti dane, občudujete te zračne akrobate in pomislite, da jim je moral biti nekdo prvi učitelj, začutiš kar zvrhano mero spoštovanja do tistega, ki se je prvi upal, postaviti se z letalom na glavo in se vrteti in sukati v zraku, kakor se mi navadni zemljani še v vodi ne upamo.

Ravno dobrih 25 let je zdaj tega, ko je svet občudoval prvega zračnega akrobata. Leta 1913 je letalstvo napravilo velik korak naprej v svojem razvoju. Francoz Garros je takrat prvi preletel Sredozemsko morje, Prevost — tudi Francoz — je dosegel za tiste čase neverjetno brzino 200 km na uro in spet Francoz: Pegoud je napravil s svojim letalom prvi looping ali kozolec v zraku, kar ga je napravilo mahoma slavnega širom sveta. Kozolci se nam danes res ne zde nič posebnega, ali za tisti čas so bili dokaz, da res letalo v zraku visi varno in solidno, kakor ladja na morsk gladini.

Pegoud je takrat sam pripovedoval, kako je prišel na misel, postavljati v zraku kozolce. Pri nekem poletu je prišlo njegovo letalo tako iz ravnotežja, da bi se moralo po njegovi sodbi zrušiti na tla. Iznemada pa se je nekako samo od sebe spet izravnilo in v tistih obupnih trenutkih, ko je Pegoud visel med življenjem in smrtjo, mu je šinila v glavo misel, da bi moralo letalo prav za prav leteti v vseh legah in tudi navpično na nos. »Potem sem poskušal«, je pripovedoval slavnemu letalcu, »kako bi s previdnim okretanjem krmilil spravlilo letalo iz tega nevarnega položaja spet v ravno lego, kar se mi

je tudi posrečilo. Po pristanku sem o svojem doživetju pripovedoval slavnemu letalcu Blériotu. Dejal sem mu, da se mora po mojem mnenju posrečiti hladnokrvnemu človeku letalo v zraku krog in krog obrniti, tako da letiš obrnjen z glavo navzdol. Blériot mi je dejal: »Pegoud, tole reč moram jaz temeljito premisliti, preden dovolim, da jo poskusiš, ker te utesne veljati življenje.« — Nekaj dni kasneje mi je svetoval, naj le poskusim. Korajžno sem se dvignil, se v zraku obrnil, tako da mi je glava visela navzdol in spet zakrmaril letalo v običajno vodoravno lego, nakar sem gladko pristal.

Kozolec v zraku ni prav nič nevarnejši od navadnega letenja, samo poskusiti ga je treba. Prvikrat gre težko, ali priznati moram, da se niti trenutek nisem bal. S seboj sem imel tudi padalo in ker sem se na letalo zanesel kakor na samega sebe, se mi je moralo posrečiti. Samo bojim se, da ne znam prav opisati, kaj človek čuti, ko leti z glavo navzdol. Morda bi bila še najboljša primera: skok na glavo v vodo. Sicer je pa ta looping dosti manj nevaren, kakor n. pr. salto na tleh, ker je v zraku pač vse mehko. Doživetje je nekaj edinstvenega. V letalu se dobro pripnem na sedež, ali tako, da se lahko popolnoma svobodno kretam. Potlej, ko se začne sprednji del letala dvigati vse višje in višje, se ti zdi, kakor da si zdrsel po navpični steni kvišku. Ali vse teče mehko, brez najmanjšega tresljaja. Pod trdno vodnikovo roko se letalo obrača naprej, in komaj se dobro zaveš, že visiš z glavo navzdol. S tega položaja je krasen razgled na zemljo. Le prvikrat mi je bilo sitno, ko mi je briznil v glavo mogočen curek bencina iz rezervoarja. Spominjam se še, da sem takrat vzkliknil sam pri sebi: Hej Pegoud, stari fant, zdi se mi, da sanjaš, saj ne letiš, samo pod prho so te nekje postavili. Tak kozolec bi vsakomur priporočal, ker je dober za pljuča in te lepo osveži. Boljši je kot teden dni morskega zraka.

Pegoud je zmerom poudarjal, da mu pri teh podvigih nikakor ni šlo za akrobatstva, ampak je hotel samo dokazati, kako se mora letalo iz vsake nevarne lege s pravilnim krmarjenjem zmerom vrniti v ravnotežni položaj. S svojim prekučevanjem po zraku je hotel bodriti svoje tovaršice, da jim tudi v najkritičnejših trenutkih ni treba izgubiti glave.

Kakor da bi zdrsel po navpični steni navzgor...

Oče je obledel, mamica je pogledala na ikono in se prekrizala. Gimnazijci so se v svojih kratkih nočnih srajčih približali svojemu starejšemu bratu.

»Da, da! O meni pišejo! Zdaj ve zame vsa Rusija. Vi, mamica, shranite te novine za spomin! Čital jih bom sem in tja. Poglejte!«

Mitja je privlekel iz žepa časnik in ga izročil očetu. Pokazal mu je mesto, začrtano z modrim svinčnikom.

»Čitajte!«

Oče si je nataknil naočnike.

»Čitajte vendar!«

Mamica se je spet ozrla na ikono in se prekrizala. Oče je zakašljaval in jel čitati:

»Dne 29. decembra ob enajstih zvečer je kolegijski registrator Dimitrij Kuldarov...«

»Vidite, vidite? Dalje!«

... kolegijski registrator Dimitrij Kuldarov prišel iz pivovarne v Mali Bronski v Kozikonovi hiši, in nahajajoč se v pijanem stanju...«

»Bila sva skupaj s Semjonom Petrovičem... Vse je natančno opisano. Nadaljujte! Dalje! Poslušajte!«

... in nahajajoč se v pijanem stanju klecnil in padel pod konja izvoška Ivana Drotova, seljaka iz Durikina v juhnovskem okrožju, ki je stal tamkaj. Konj se je splašal, zdiral preko Kuldarova, prevlekel čezenj sani, v katerih je sedel Stepar Lukov, moskovski trgovec drugega čaha, nato pa drvel po ulicah, dokler ga niso ustavili stražniki. Kuldarova, ki je bil skrajna nezavesten, so prepeljali na stražnico, kjer ga je pregledal zdravnik. Udarec, ki ga je dobil v tilnik...«

»Padel sem na kamen. Naprej! Čitajte dalje!«

... ki ga je dobil v tilnik, se smatra za lahko poškodbo. O dogodku se je sestavljal zapisnik. Poškodovanec je prejel zdravniško pomoč...«

»Naročili so mi, naj si močim tilnik s hladno vodo. Zdaj ste čitali? A? Evo! Tako je to! Zdaj se je razširilo po vsej Rusiji. Dajte sem!«

Mitja je pograbil novine, jih zganil in potisnil v žep.

»Pohitim k Maksimov in jim pokažem. To moram pokazati tudi Ivanškim, Nataliji Ivanovni, Onisimu Vasiļeviču... Kar pojdem, kar pojdem! Zbogom!«

Mitja je poveznil na glavo službeno čepico s kokardo ter zmagoslavno in radostno pobežal na ulico.

Popolna žena

Kdaj je žena popolna? Mnogo se je pisalo o tem, po čem naj bi se odlikoval popolni mož. In rezultat je bil po večini ta, da je popolnost božanska lastnost, da na svetu popolnih mož ni. Ali so na svetu popolne žene? To je seveda odvisno od merila. Po uspehu ankete, ki jo je priredil nedavno neki danski list, ni dvoma, da je na svetu dosti popolnih žen. Zakaj možje — in iz odgovorov se da posneti, da so to odgovori mož — imajo o popolni ženi manj zahtevajoče nazore kakor žene o popolnem možu.

Žena je baže popolna, ako: 1. lepo zloži časopis, ko ga je prebrala, 2. ne opraviča nenavzočih prijateljev, 3. ne kupuje pri razprodajah, 4. vselej po pravici pove, koliko let ji je — zakaj potem je gotovo v vsem odkritosrčna.

Ampak! Tudi mož mora biti odkritosrčen, če zahteva odkritosrčnost od žene.

II. zlet gorenjskih smučarjev v Kranjski gori

Novi uspehi ob rekordni udeležbi

Včeraj je GZSP zaključil svoj II. smučarski zlet s številnimi seniorskimi in juniorskimi prireditvami, ki so se vse odlikovale po rekordni udeležbi, pa tudi po lepih sportnih rezultatih — Vreme in snežne razmere so bile prav ugodne

Kranjska gora, 15. januarja.

Danes je bil drugi in glavni dan II. zleta gorenjskih smučarjev v Kranjski gori. Spred je bil zelo obsežen, tako da so morali več točk izvesti hkrati. Kakor že prvi dan, je tudi danes nastopilo rekordno število tekmovalcev, le pri skakalnih tekmah v Planici je bila udeležba znatno slabša, ker dve tretjini prijavljenih nista nastopili, in sicer zaradi skakalnice za 60 m, na kateri doslej še niso dovolj vežbali.

Dopoldanski spored so otvorili

seniorske tekme v veslesalomu.

Proga je vodila na novem smučarskem terasu po zelo valovitem svetu, ki je le v gornjem delu dovoljeval znatnejšo brzino, dočim je bil spodnji del manj strm, zato pa pokrit z osrenjenim snegom, ki je povzročil precej padcev. Zato je bil zgornji del težji, spodnji pa nekoliko lažji in je skoraj nerazumljivo, zakaj so ravno na lažjem delu bolj padli. Proga je bila dolga okrog 2.400 m, višina skakalnice pa je znašala nad 400 m. Cilj je bil na travniku v Podlesu. Na progi je bilo postavljenih 29 vrat, nastopilo pa je 54 tekmovalcev, od teh 2 dami (Heimova in Poharjeva).

Med nastopajočimi je manjkala Heim, ki so mu izpili onemogočile udeležbo in zato Praček prav za prav ni imel resnega tekmeca in je zmagal s skoraj polminutno razliko. Brez padca so presmučali progo le trije, in sicer Praček, Koblar in Klein. Od damskih tekmovalcev je bila prav dobra Heimova, ki je pustila za seboj več moških konkurentov. Tehnični rezultati so bili:

1. Praček (Skala) 2:29,7, 2. Cvišberger (Bratstvo) 2:52,6, 3. Koblar 2:55, 4. Urban 2:56, 5. Klein (vsi Skala) 2:59,8, 6. Rekar (Dovje-M.) 3:04, 7. Gradišnik (SPD Celje) 3:05,4, 8. Antonov (Marathon, Zagreb) 3:18, 9. Kavčič (Kranjska gora) 3:19,4, 10. Barberič (Ilirija) 3:20.

Pred začetkom juniorskega slaloma so na novem smučarskem terasu opravili blagoslovitvene obrede. Kranjskogorski kaplan Valentin Toman je opravil cerkvene obrede, nato pa je še blagoslovil novo jadralno letalo kranjskogorske podružnice »Naša krila«. Svečanosti je razen številnih domačinov prisostvovala tudi botra ga Nija Nlačena in še drugi odlični gostje z bano na čelu.

Takoj nato se je začel slalom za juniorje na 400 m dolgi progi z višinsko razliko 70 metrov. Tudi ta proga, ki je imela 30 vrtic in ni bila pretežka, je vodila ves čas po valovitem svetu, ki ni dovoljeval prevelike brzine. V tej alpski panogi so se seveda najbolj uveljavili Jeseničani, zlasti odlične juniorje pa je postavil Gorenjec. Nastopilo je 55 tekmovalcev. Tehnični rezultati:

1. Bertonec Jože (Gorenjec) 46,4, 2. Kavčič Bojan (Kranjska g.) 46,8, 3. Korošec Tonči (Kovinar) 49, 4. Mulej Tinček (Ilirija) 50, 5. in 6. Saksida Ivan (Bratstvo) in Ravnikar Rado (Gorenjec) oba 51, 7. Mrak Marjan 52, 8. Stumplj Tone (oba Skala) 52,8, 9. Pirš Darinko 53, 10. Micec Leon (oba Gorenjec) 54.

Tek naraščajnikov na 3 km

Zasedba je bila zelo močna in je nastopilo 54 tekmovalcev, od katerih so 4 izstopili. Tu so se zlasti odlikovali najmlajši tekmovalci Ilirije, doma iz Rateč. Rezultati so bili:

1. Rožič Jože 17:56, 2. Valenčar Ciril 18:02, 3. Makovec Jože 18:12, 4. Svetek Janez (vsi Ilirija) 18:48, 5. Urban Kindl (Dovje-M.) 19:17, 6. Rozman Franc (Bohinj) 19:36, 7. Grilec Miha (Kranjska gora) 19:47, 8. Pečar Ladi (Kr. gora) 20:05.

Skakalne tekme

Na Koširjevem travniku so bile dopoldne na 27metrski skakalnici skakalne tekme juniorjev in naraščajnikov, ki jim je z bano na čelu prisostvovalo obilo gledalcev. Nastopilo je 50 skakačev, ki so imeli po en polkurni in dva konkurenčna skoka. Skakalnica in sneg sta bila prav dobra. Mladina je pokazala občudovanja vredno stojnost in je tudi v slogu pokazala odlično šolo. O znanju naše najmlajše skakalne generacije priča najbolj dejstvo, da sta bila od 150 skokov samo dva padca. Čeprav je treba vse pohvaliti, sta bila med vsemi vidna zlasti po stilno dovršenih skokih Polda Janez iz Mojstrane in Bukovnik Leon z Jesenic. Organizacija je bila brezhibna; v eni uri je bila tekma končana. Najdaljši skok v konkurenci je dosegel Kavalier Vinko (Ilirija) z 20 m, pa je pri drugem poizkusu padel. Izven konkurence je dosegel najdaljši skok Bukovnik s 24 m. Rezultati so bili:

1. Polda Janez (Dovje-M.) 145 točk (18,5 m, 19 m), 2. Bukovnik Leon (Bratstvo) 144,8 (19, 19,5), 3. Rozman Janko (Ilirija) 140,8 (18,5, 19,5), 4. Razingar Lojze 138,8 (19, 19,5), 5. Brun Bert (oba Bratstvo) 134,7 (17,5, 18), 6. Mulej Tinček 134,2 (17, 18,5), 7. Gregori Leopold 131,2 (17, 19), 8. Hrovat Janez 130,2 (19, 18), 9. Rožič Janez 130 (17, 17,50), 10. Jerman Božo (vsi Ilirija) 129,3, (16,5, 18).

Seniorski so se odpravili v Planico, kjer so na skakalnici za 65 m nastopili v drugem

delu klasične kombinacije za naslov prvačka zleta in GZSP. Pokazalo se je, da naši tekmovalci v klasični kombinaciji še niso dovolj zreli za tako veliko skakalnico in so skoraj vsi imeli vsaj po en padec. Zlasti so bili nesigurni v doskoku. Prireditelj bi bil storil bolje, če bi bil tekmovalcem določil na skakalnici za 45 m, kar bi tudi sorazmerno bolj ustrezalo prvemu delu kombinacije, tekmu, ki je imel komaj 14 namesto 18 km. Med kombinacijskimi je bil najboljši Bevc, ki je tudi postal prvak v kombinaciji. Favorit Klančnik Gregor je zaradi padca in slabšega sloga zasedel šele tretje mesto. Med drugimi so izpadli iz ocene za kombinacijo Knific, Starman in Dekleva, ker so pri vseh skokih padli.

Rezultati klasične kombinacije za prvenstvo zleta

1. Bevc (Ljubljana) 265 točk od 320 dosegljivih (51, 51p), 2. Pogačnik (Bratstvo) 256,8 (39, 41,5), 3. Klančnik Gregor (Dovje-M.) 253,1, (45, 46,5 p), 4. Razingar Tone (Bratstvo) 236,9 (40,5, 43,5), 5. Rus Janko (Ljubljana) 208,8 (39, 41,5).

ZA PRVENSTVO GZSP V KLASIČNI KOMBINACIJI: 1. Pogačnik (Bratstvo), 2. Klančnik Gregor (Dovje - Mojstrana), 3. Razingar Tone (Bratstvo).

Za kombinacijo so skakali z nekoliko skrajšanim tričetrtinskim zaletom. Pri samostojnih skokih so nato vzeli tri četrtine zaleta. Skakalnica je v zaletu rahlo zmazala in zaradi tega ni dovolila dobre smučine, kar se je močno poznalo pri držanju smuči in krmarjenju v zraku. Samostojni skoki so bili nekoliko bolj, a še zmerom ne zadovoljivi.

SAMOSTOJNI SKOKI ZA ZLETNO PRVENSTVO:

1. Klančnik Karel (Ljubljana) 143,1 (50, 52), 2. Jakopič Albin (Dovje-M.) 138 (47, 49,5), 3. Klančnik Gregor (DM) 135,5 (45,5, 47,5), 4. Razingar Tone (Bratstvo) 118,8 (41,5, 43,5), 5. Florjančič Peter 113,4 (38, 42), 6. Bevc Edo (oba Ljubljana) 113,3 (56 p, 54), 7. Zupan (Bratstvo) 99,9 (50 p, 51), 8. Sušteršič (Ilirija) 92,6 (47 p, 52), 9. Rus Janko (L) 80,9 (44, 45 p), 10. Nedog (L) 46,5 (46 p, 45,5 p).

Najdaljši skok, a tudi obenem stilno najboljši je imel Bevc Edo, ki pa se je zaradi padca plaširal šele na šesto mesto. Najsi-gurnejši je bil stari rutiner Albin Jakopič, dočim se Karlu Klančniku pozna, da nima zadostnega treninga.

Rezultati skokov za prvenstvo GZSP:

1. Jakopič Albin (DM), 2. Klančnik Gregor (DM), 3. Razingar Tone (Br), 4. Zupan (Br).

Ob 18. so bili v hotelu »Slavice« v Kranjski gori objavljeni rezultati in razdeljena darila. Nagradjeni so bili vsi prvaki zleta v posameznih disciplinah in pa prvi trije v vsaki panogi za prvenstvo GZSP. Tekmovalci so prejeli nad 50 praktičnih daril. Zvečer ob 20. se je nato začela neprilika na smučarski zabavi, ki je trajala pozno v noč.

Gorenjec so s svojimi II. zletom dokazali, da je smučarstvo njihov sport!

Dve tekmi v Beogradu

Beograd, 15. januarja.

Za prvi dve tekmi za zimski pokal je vladalo v Beogradu prav spomladansko vreme s toplim solncem, ki je igrišče Jugoslavije razmehtalo ter zlasti na tribunski strani pretvorilo v blato, ki je bilo za tako imenovane tehničarje prava smrt. Današnjima tekmama je prisostvovalo okoli 2.000 gledalcev.

Jedinstvo : Zemun 2:0 (0:0)

Kljub porazu so Zemunci, ki so danes prvič nastopili z novim imenom, zlasti v prvi polovici igre nudili enakovredno igro Jedinstvu. Posebno napad je lepo kombiniral in je bil pred golom neodoljiv. Najboljši napadalec je bil Dorijat na levem krilu, ki so ga tudi mnogo zaposlili, toda njegovih lepih centrov notranji trio ni znal izkoristiti. Kljub dvema dobljenima goloma je bil odličen tudi vratar Buric, ki je držal več ostrih strelcev v odličnem stilu. V splošnem so Zemunci zapustili dober vtis ter bodo v prvenstvu, kakor se zdi, nevarnejši nasprotnik kakor so bili v jesenski sezoni.

Jedinstvo je nastopilo brez svojega »profesorja« Bane Sekulića, preizkusilo pa je v današnji tekmi tudi bivšega igralca današnjih Floridsdorferjev Unschilda, ki je pokazal v tehničnem pogledu nekaj sposobnosti, ni pa še vajen svoje nove okolice. Vratar Vuksan je bil dober, obramba pa precej nesigurna. V krilski vrsti je bil zlasti ofenziven srednji krilec Lončarević. Napad je pokazal več rutine kakor nasprotnik in sta bila najboljša v petorici krili Mastela in Bažanski. Za nekoliko obilnega Arandjelovića in tudi v ostalih tekmah zelo dobrega Simića je bil teren nekoliko pretežak.

Prvi polčas je ostal brez gola, po odmoru pa je vodja napada Živković kmalu ostro streljal v levo stran. Zoga se je odbila od droga v mrežo. 1 : 0 za Jedinstvo. V 26. min. lepa kombinacija Jedinstva pred golom. Arandjelović strelja, vratar Buric odbije. Zogo dobi desno krilo Mastela in neubranljivo potrese mrežo. 2 : 0 za J. Zemunci se trudijo za častni gol, toda vse je zaman. Zmaga Jedinstva je bila zaslužena.

Tekmo, ki je bila zelo živahna, je sodil g. Mika Popović.

Bask : Gradjanski (S) 5:0 (2:0)

Visoka zmaga Baska, ki je zaslužena, ker Skopljanec to pot niso pokazali tako dobro igro kakor v dosedanjih nastopih. Le majhen del njihovega moštva je zadovoljil; razen tega pa so hoteli nekateri pomanjkanje znanja nadomestiti s precej ostro igro. Njihov najboljši igralec je bil brez dvoma levi krilec Simonović, ki bi se lahko uveljavil v vsakem močnejšem ligaškem klubu. Krilska vrsta je bila pri njih sploh najboljši del. Pet golov je mnogo, vendar je vratar Skoplja razen nekaterih pogreškov pokazal tudi še lepe sposobnosti. Napad je izvedel nekaj lepih kombinacij, pred golom pa je bil od sila neroden in bi bil lahko zabil svoj častni gol, tem bolj, ker je bil Baskov vratar Bijelić večkrat zelo nesiguren.

Sicer pa je Bask, ki je nastopil brez Laha, ki se še ni popravil od prebolele hripe, danes zaigral zelo živahno in bolj obvladal teren kakor gostje. V krilski vrsti sta bila dobra Kilišar in Surdonja, v napadu pa smo opazili bolj ko druge vodjo napada Cabić, ki pa mu manjka vzdržljivost. Krili Sarić in Tirmanić sta bili zelo ofenzivni. Dettlinger je grešil s predolgimi predločki, sicer pa je mnogo streljal. »Stari« Tomašević še ni docela v formi.

Serijsko golove je otvoril Dettlinger v 14. min. V 40. min. je padel najboljši gol tekme. Surdonja odda Dettlingerju, ki podaljša visoko do Cabić, ta pa z voljejem neubranljivo v mrežo 2 : 0. V drugem polčasu sodnik ne prizna zaradi foula tretjega Baskovega gola — popolnoma zasluženo. V 7. min. povisla levo Baskovo krilo na 3 : 0. Gradjanski izšli celo vrsto kotov — brez koristi. V 25. min. levo center Tirmanić, ki ga Tomašević z glavo pretvori v 4. gol. V 27. min. iz enajstmetrovke peti in zadnji gol po Cabiću. V 31. min. hudi foul na Surdonjo, ki pade in si zlomi desno roko. Gradjanski igra še do konca precej ostro.

Sodnik Kosta Ninković je moral zaradi ostre igre in nedovoljenih protestov tik pred koncem igre izključiti dva igralca — Skopljanca. Skoda res, da se je tekma, ki je bila dokaj živahna in zanimiva, končala v nekoliko mučnem ozračju.

T. Z.

Občni zbor pobreške Slavije

Maribor, 15. januarja

V Krenovih gostini na Pobrežju je bil danes dopoldne občni zbor Slavije. Zborovanje je otvoril in vodil zaslužni predsednik g. Adolf Ferenc, ki je pozdravil članstvo in delegate ostalih sportnih organizacij. Nato je poročal o delovanju kluba in mimogrede omenil težkoče, s katerimi se je in se še mora boriti pobreški klub. Ostro je nastopil proti vsem, ki skušajo Slavijo motiti pri njenem delu. Tajnik Pa. jer je navedel, da šteje klub 212 članov in je najmočnejši v mariborski okolici. Za radi vzornosti dela in uspehov se je Slavija posrečilo, da je prišla v prvi mariborski razred, kjer se je uspešno uveljavila. Sledilo je še poročilo blagajnika Filipčiča in drugih funkcionarjev, nato pa volitve, pri katerih je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Adolf Ferenc, podpredsednik Konrad Pajer, tajnik Vinko Deško, blagajnik Srečko Filipčič, blagajnikov na mestnik Drašbajer in sedem odbornikov.

Predlogi slovenskih sportnikov

Ožji odbor predstavnikov sportnih organizacij v dravski banovini je na povabilo banske uprave izdal daljšo vlogo za ministrstvo za telesno vzgojo, iz katere posnemamo naslednje važnejše odstavke:

Temeljni vsake smotne in obkorožne sportne vzgoje so sportna vežbališča in sportne naprave, zato je treba prvenstveno skrb v bodoče posvetiti rešitvi tega vprašanja. Iz dosedanje prakse izhaja, da danes ni pri nas nobenega sistema, po katerem bi lahko ocenjevali upravičenost in potrebo, kadar se delijo dotacije za zgraditev sportnih naprav in vežbališč. Zato naj se čimprej izdela takšen sistem, ki naj bo za vse forum odločilen pri razdelitvi dotacij v sportne namene. Slovenski sportniki smatrajo, da je treba uvesti načelo, naj se podpre samo ono delo, ki ga že

opravljata zasebna pobuda in idealizem sportnikov, predvsem pa tehnična in higienična izpopolnitev že obstoječih sportnih vežbališč in naprav. V nadaljnjem naj bi se podpiralo delo, ki je globlje pomena za sport v državi sploh, dalje izgraditev splošnih igrišč po naši vasi, ker je treba predvsem propagirati one sportne panoge, ki se po svojem značaju najlažje razširijo med narod. Graditev dragih reprezentativnih stadionov po mnenju slovenskih sportnikov ni najbolj nujna.

Ministrstvo za telesno vzgojo naj razdeljuje svoje dotacije za razvoj sporta po naslednjih načelih:

1. Ker ni mogoče pokriti vseh materialnih potreb sporta, naj se izdela načrt, ki naj za določeno dobo v naprej natančno fiksiira, kaj in koliko bo ministrstvo razdelilo dotacij; ta načrt naj se pri delitvi tudi dejansko upošteva.

2. Pri vseh dotacijah naj velja načelo, da ministrstvo podpira samo že začeto ali dovršeno delo zasebne pobude, ne pa delo od vseh početkov. Zato naj deli dotacije na podlagi proračunov in potem tudi nadzira uporabo zneskov, ki so bili na razpolago.

3. Ministrstvo naj v večji meri podpira one sportne panoge, ki so že razširjene med narodom in glede katerih je dana možnost, da se bodo še bolj, in pa one, ki so v interesu državne obrambe.

4. Ministrstvo naj predvsem podpira kontrolirano delo za vzgojo mladine v sportu, dalje zgraditev sportnih naprav in prispeva k izdatkom za strokovne trenerje. Glede nastopov v tujini naj velja načelo, da jih podpira finančno le tedaj, če so sistematično pripravljeni in v skladu z značajem nastopa.

5. Ministrstvo naj iz posebnih pozicij daje sredstva za državne reprezentance v tujini in velike mednarodne prireditve doma, in sicer po postavkah iz vsakokratnega državnega proračuna.

6. Ministrstvo naj slednjič izposluje, da bodo banovine in večje občine vnesle v proračune ustrezajoče zneske za razvoj sporta in jih po enakih načelih razdelile krajevnim sportnim organizacijam.

KINO SLOGA, tel. 27-30

Samo še danes in jutri

LORD LAKAJ

Hans Sönnker — Fita Benkhof

Zabavna in smešopolna veselolga!

Kaj je novega v Helsinkih?

Ko je finski državni svet razdelil denarna sredstva za olimpijce, so začeli v Helsinkih na veliko graditi olimpijske naprave. Predvsem so se lotili gradnje plavalnega stadiona in pa dirkališča za kolesarje. Kakor računajo, bo plavalni stadion izdelan do avgusta letošnjega leta in že pripravljen za prva tekmovalca. Naprava bo po olimpiadi na razpolago kot največje kopališče na prostem in jo bodo uporabljali tudi za plavalni pouk v šolah, kakor sploh stremijo na Finskem, da bodo vse olimpijske naprave tudi pozneje praktično izkoristili. Tako so na kolesarskem dirkališču zgradili samo 400 m dolgo progo, ker bodo potem lahko v notranji prostor položili nogometno igrišče, ki se bo dalo pozimi uporabljati tudi kot drsališče.

V teh dnevih so se prireditelji lotili tudi podrobnega dela glede izdaje vstopnic za posamezne olimpijske prireditve za — domače obiskovalce. Med tem so razposlali po vseh državah, ki bodo poslane svoje zastopnike in gledalce na Finsko, tudi vprašalne pole, da bodo dobili nekaj vpogleda o približnem obisku in se odločili za razdelitev vstopnic, ki jih bo treba plačati že do 1. julija 1939.

Cene za posamezne vstopnice so že določene za vse dneve in prireditve. Načeloma so določili štiri vrste cen, in sicer sedeže I. in II. vrste ter stojališča I. in II. vrste. Najvišja cena znaša 250 finskih mark (finska marka je vredna okoli 1,15 našega dinarja), najnižja pa 10 finskih mark, vendar je razvrstitev za posamezne dogodke zelo različna. Pri otvoritveni svečanosti na dan 20. julija in zaključni na dan 4. avgusta bodo stali sedeži 250 odnosno 150 finskih mark, stojališča pa 70 odnosno 30 finskih mark. Vstopnice za lahkoatletičke prireditve bodo po 175, 125, 50 in 25 finskih mark, samo prvi in zadnji dan bodo najboljši sedeži po 200 mark, ostale cene pa bodo nelzpremenjene.

V plavalnem bazenu se bodo povprečno plačevali vstopnice po 150, 80, 40 in 20 mark, le v zaključnih dnevih 1. in 2. avgusta bodo po 175, 100, 50 in 30 mark. Za nogometne tekme bodo cene vstopnic zelo različne, od 120 mark navzdol, najnižje celo samo po 10 mark. Precej drag bo tudi vstop za prireditve v rokoborbi (do 100 do 20 mark), zadnji dan pa celo do 120 in 150 finskih mark.

Silno se gibljejo tudi cene za ostale prireditve. Posebna vstopnina je določena tudi za ljudsko veselico na stadionu na dan 3. avgusta, ki bo 100, 60, 30, odnosno 15 mark. Popolnoma izjemno ceno so določili vstopnicam za maratonski tek, če bo mednarodna lahkoatletička zveza dovolila izvedbo na najbolj tradicionalni krožni progi blizu Helsinkov. V tem primeru bodo prodajali samo stojališča I. vrste za 30 finskih mark. Start in cilj za maratonski tek boeta 28. julija v stadionu.

Ze teh nekaj podrobnosti kaže, da imajo prireditelji, ki jim je poverjena razdelitev vstopnic, ogromno dela, predvsem seveda zaradi tega, ker ima tuja gleda teža zelo visoke in natančne zahteve. Za tuje obiskovalce so bodo vstopnice prodajale večinoma po srednjih cenah, torej za sedeže II. vrste in stojališča I. vrste. V ostalem hočejo na Finskem vse vstopnice tudi doma razdeliti tako, da bodo v prvi vrsti prišli do profesorov člani in prišastki sportnih organizacij, ker gre vse organizacije za tem, da bo finska olimpiada dobila čim lepši in širši sportni okvir.

Snežne razmere

Poročilo Tujkoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru, SPD in JZSS

s dne 15. I. 1939

Pokljuka 1300 m: —2, megleno, 90 cm snega, južen, Bohinj »Zlatorog 530 m: +6, delno oblačno, 55 cm snega, južen, Dom na Korni 1520 m: —1, drobno mede, 250 cm snega, priči, Gorjuše 1000 m: 0, oblačno, 50 cm snega, južen,

Zemunska vremenska napoved: Delno oblačno vreme povsod. V zahodnih krajih zelo oblačno z dežjem. Temperatura se bo še dvignila.

Nogometni dan kakor poleti

Bogato kolo tekem za zimski pokal, v katerih ne bodo več igrali Ljubljana, Hašk, Bata in Split

V tekmah za zimski pokal, ki v našem domačem krogu niso naleteli na naj večje zanimanje niti pri moštvi, niti pri gledalcih, se je danes situacija precej razčistila. Na sporedu je bilo kar osem nogometnih srečanj v tej konkurenci, izmed katerih so bila štiri v zapadnem pasu že odločilna za nadaljnjo usodo štirih udeležencev. V vzhodnem pasu je prav tako nastopilo osem nasprotnikov, toda na izločitev prvih štirih bomo morali počakati še do prihodnje nedelje.

V zapadnem pasu, kjer igra tudi naša Ljubljana, se je danes že zapečatila usoda naslednjih štirih udeležencev: Ljubljane (ki se ji je obenem izpolnila želja, da ji ne bo treba več igrati za ta pokal), dalje državnega prvaka Haška, Bate in Splita. Z razliko šestih golov nad Ljubljano je Gradjanski v Zagrebu dobil za-

dosten naskok za vstop v II. kolo. Hašk je bil v Sarajevu in so ga Sarajevčani poslali domov s 3 : 0, tako da bodo kljub prvemu porazu 0 : 1 oni igrali dalje v tej konkurenci. Concordia je bila v Borovu in je izsilila časten neodločen rezultat 2 : 2, ima pa od pretekle nedelje zmago na dobro in tako bodo zagrebški zeleni še lahko kazali, kaj znajo, odkar so dali ligi slovo. Domača splitska nasprotnika sta se razšla brez gola in tako bo Hajduk po prvi zmagi 2 : 0 četrti udeleženec II. kola v zapadnem pasu.

Na vzhodu so še danes začeli in si je največji naskok zasigural Bask, ki je Skopljanec odpravil s 5 : 0, kot favoriti pa so nadalje zmagali še BSK, Jugoslavija in Jedinstvo.

V naslednjem naša poročila:

Šest golov v Zagrebu

Kljub dobri igri je morala včeraj Ljubljana prepušiti visoko zmago 6 : 0 (3 : 0) »purgjerjema«

Zagreb, 15. januarja.

Po zaslugi izdatne reklame in pa zaradi tega, ker je Ljubljana prišla v Zagreb z zmago iz prve enake tekme na domačih tleh, se je danes na igrišču Gradjanskega zbralo do 4.000 gledalcev. Za občinstvo je bila današnja igra veliko presenečenje, ker se je splošno računalo, da bo zmaga domačih dovolj tesna, morda največ 3 : 0. Značilno je, da je Ljubljana kljub visokemu porazu zaigrala prav dobro in mora Gradjanski svojo visoko zmago pripisati predvsem večji rutini, ki jo je pokazal na razmehtanih in blatnih tleh. Priznati pa se mora, da je moštvo kot celota pokazalo dobro formo in bi bilo tudi na normalnih tleh najbrže doseglo zadostno razliko golov za vstop v II. kolo.

Ljubljana je igrala dobro, toda nehala je slabo. Že takoj v prvih minutah je imel mladi vratar Lindtner precej kočljivega posla, ki ga je rešil brez nesreče. Ko je bilo po 23 minutah stanje igre 3 : 0 v korist domačih, je bilo jasno, da je usoda Ljubljane zapečatena. Toda tudi potem, v drugi polovici I. polčasa, si je Ljubljana močno opomogla in uprizorila celo vrsto učinkovitih akcij, ki pa so v odločilnih fazah končale brez rezultata. Bila je skoraj obrat na sila kakor za Gradjanskega v prvi in drugi polovici I. polčasa, toda tako, da v številnih ni bilo nobene spremembe.

Tudi druga polovica igre je nudila enako sliko. Gradjanski je zaigral takoj spočetej, potem pa je spet Ljubljani pripadlo 15 do

20 minut, v katerih so se njeni igralci pokazali kot izvrstni borci ter vztrajali in fair igralci. Tudi v vsem ostalem ravnanju na igrišču so pokazali same odlike. Moštvo je zaigralo zelo ambiciozno in kljub izgubljeni igri ni klonilo do zadnjega udarca. Najboljše orožje so imeli Slovenci v obrambi, ki je bila tudi najbolj zaposlena. Vratar Lindtner je elastičen igralec, ki bi bil na dobrem terenu gotovo lahko preprečil marsikatero nesrečo več kakor jih je mogel danes. Med branilcem je bil Bertonec boljši od Ceglarja. Krilska vrsta Vrdoljak-Serčer-Boncelj je bila izredno marljiva in je opravila ogromno delo ter pokazala tudi smisel za kombinatno igro. Napad je bil sestavljen iz pretežno fizično slabših igralcev, ki pa so kljub temu pokazali polno smisla za dober nogomet. Glede fizičnih slabosti je najbolj trpela leva stran, kjer sta igralca Vovk in Erber. Grinval v sredini je bil dober vodja napada, zelo nevarna sta bila tudi Janežič in Pupo na desni strani.

Gradjanski je zaigral z velikim poletom in odločno voljo, da doseže dober rezultat, kar mu je tudi popolnoma uspelo. Moštvo je precej dobro izenačeno, toda na nekaterih mestih bo treba še nekaterih sprememb. Vratarja Glaserja je brez posebne zaposlitve zamenjal Urh. V ostalem je vse moštvo zaigralo predvsem koristno in z veliko rutino, kar mu je tudi prineslo

presenetljivo in le na blatnih tleh dosegljivo visoko zmago proti dobri enajstorici Ljubljane.

Prvi gol je Ljubljana dobila že v 6 min. Cimermančič je z levega krila poslal visoko zogo pred gol. Zoga bi bila v ravni črti dosegla natančno levi gornji kot, zaradi sigurnosti pa se je tamkaj znašel še šipos, ki ji je z glavo pomagal v mrežo. 1 : 0 za G. V 18. min. je nato šipos z desne strani »predribljale« dva nasprotnika ter oddal Wölfla, ki je neubranljivo dosegel 2 : 0. Pet minut nato je sodnik zaradi foula na Wölfla — vsekakor preostrog — prisodil enajstmetrovko proti L., ki jo je Kokotović spremenil v tretji gol za G. Po tem je prišel, takoj ko je Wölfl zaradi blezure za precej časa zapustil igrišče, veliki čas za goste. Do konca igre so Slovenci uprizorili serijo napadov na nasprotnikov gol in sploh imeli igro v rokah, toda razlika je ostala nespremenjena.

Po odmoru je v 6. min. prišla četrta nesreča za L. Hilgi je streljal prosti strel in Cimermančič je poslal s precejšnje daljave zogo proti голу. Lindtnerje je spodrsnilo na spolziških tleh baš v trenutku, ko je hotel zogo prijeti in tako se je sk

Muhavosti gorenjske zime

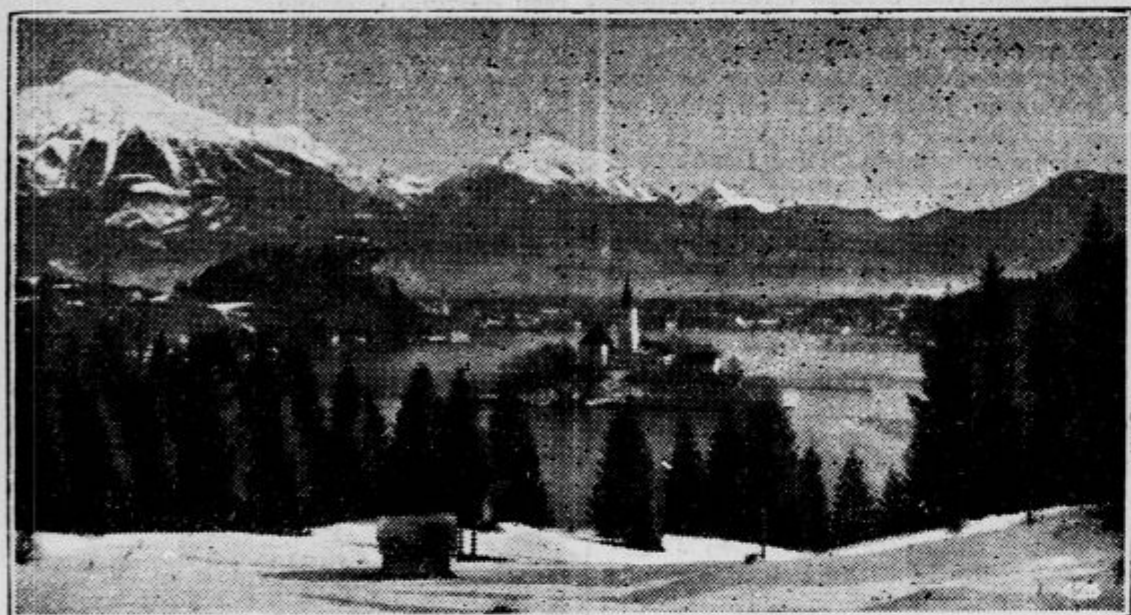
Nagla odjuga je spet pokvarila mnogo načrtov
Takšen plug potrebujemo!

Bled, 14. januarja
Nestanovitno, hitro se spreminjajoče vreme ni prav nič po volji krajem, ki so navezani na tujski promet. Vse nade na ugodno zimsko sezono so v mnogih krajih v pravem pomenu besede padle v vodo. Kakor je bilo že pisano, so bili Blejci zelo veseli snega, ki je nekaj dni pred Božičem pobelil vso Gorenjsko in pričaral prijetno božično razpoloženje. Priprani so bili, da bodo prišli na Bled, kjer je bila smuka, tujci, ki so se bili napovedali za primer ugodnega zimskega vremena. Ti so izostali iz še ne popolnoma pojasnjene vzroka. Prihod domačih izletnikov pa so ovirale slabe ceste. Blejci, ki so najeli za praznike precejšnje število služinčadi, so se tolažili da bo morda bolje za pravoslavne praznike. Toda ti so šli kljub ugodni smuki in zgledenim potom, porabnim za smuko, praznih rok mimo Bleda.

Nove nade na prihod tujcev, ki naj bi vsaj deloma krili velike stroške za priprave in za služinčad, je rodilo zamrz-

skogorcem ali Borovcem, kakor jih nazivajo stari Gorenjci, ker so prav za te dni pripravili velike zimske športne prireditve. Toda zima v Kranjski gori, v Ratečah in Planici traja mnogo dalj kakor v srednji Gorenjski. Imeli bodo gotovo še veliko prav ugodnih prilik v tekoči zimi, da nadomestijo, kar bi utegnili zamuditi.

Prav neprijetna pa je tudi odjuga kmetom in voznikom, ki spravljajo les. Ceste, ki že takrat, ko bi lahko bile najlepše, niso posebno ugodne za vožnjo in to največ zaradi slabega izpluženja, so sedaj obupne. Niso ne za sani in ne za voz. Na raznih krajih, kjer je snežni plug prekasno oral ceste in preveč pobral, se udara do kopnega, na drugih krajih pa leže kupi snega. Prehod skozi vasi, kjer stoji hiše tesno ob cestah, je nemogoče. S streh so se usuli plazovi in ker ljudje na deželi niso tako hitri s spravljanjem snega s cest, kakor v mestih, kjer je strožje nadzorstvo, leže na metre debele snežne plasti.

Joče jezero. Ledena gladina, ki je bila letos brez snega izredno lepa, stekleno čista in gladka, je privabila sicer nekaj športnikov, toda žal le za prav kratko dobo. Prav takrat, ko je bil led močan in debel za prehod preko jezera (dosegel je bil debelino 12 do 14 cm) in so bile napovedane velike prireditve za nedeljo, je potegnil jug, ki je omeščal kristalno gladino jezera. S tem je vsaj za enkrat vse padlo v vodo. Utonili so tudi stroški, ki so jih imeli prireditelji s čistjenjem prireditvenih prostorov. Glavna doba, ugodna za zimski sport na Bledu, je bržčas mimo. Ni izključeno, da nastopi še nekaj mrzlih dni, saj so prav sedaj v pratiki zapisani mrzli svetniki, toda za Bled najvažnejši prazniki, ko imajo priliko posetiti Bled tujci iz oddaljenih krajev, so mimo. In s pravoslavni prazniki je minila nižinska zima. Prihodnji teden bo že sv. Anton, ko po kmečkem vremenskem reku berač vpraša berača kje je prebil zimo?

Bolje se je zima odrezala v višjih legah, posebno v Kranjski gori, v Ratečah, na Pokljuki, kjer je bilo zelo živahno do zadnjega jga, ki je prišel tudi visoko v planine, je prekinil zimsko rajanje v višjih legah Gorenjske; upajmo, da ne za dolgo. V višjih legah je še mnogo snega, zlasti na Jelovici in na Mošenjski planini nad 1.200 m in bržčas ne bo dolgo, ko bo v višjih legah pritisnila nova zima. Neprijetna je sicer sedanja odjuga Kranj-

Izredno ugodna cesta pa je med Javornikom in Korenškim sedlom. Kljub odjugi je trda in uporabna za sani in za avtomobile. Da je tako dobra še zdaj, kljub slabemu vremenu, se imamo zahvaliti le poskušnji, odnosno reklamnemu pluzenju cest, ki so ga bili izvedli med božičnimi prazniki nemški državljani. Ko so bili enako delo naredili na svojih cestah okraj Karavank, so zaprosili tudi pri nas za dovoljenje, če smejo pokazati svoj motorni snežni plug. Uspeh je bil izredno. Izplužili so cesto do Javornika. Širino, ki jo določijo poljubno, so vzeli tako, da se na izpluženi cesti lahko srečata dva avtomobila. Pobrali so kakih 20 cm snega s ceste, ostalega pa je plug tako stlačil, da je cesta čisto gladka in tako trda, da ji niti sedanja huda odjuga ne more do živega. Veliko motorno vozilo ima posebnost, da lahko to pregaži največje snežne zapreke. Dočim snežni plugi, vlečeni od petih parov konj in spremljani od mnogih ljudi, obično v zametih, za snežni plug, vlečen od traktorja, sploh ni zapreke. Nadalje pa se tak plug, ki zaposluje le šest ljudi, lahko kaj hitro zoži in ne dela nobene zapreke vozilom, ki jih srečava med delom. Žal, da reklamnega pluzenja niso izvajali dalje, vsaj do Bleda ali celo do Ljubljane. Želati bi bilo, da bi — če že letos ne, vsaj prihodnjo zimo — imeli svoje motorne snežne pluge.

CORRIGAN V FILMU

Naši čitatelji se še gotovo spominjajo držnega prekoceanskega poleta mladega rdečelasega Ica Douglassa Corrigan, ki je lani v »navadni škrti« poletel preko Atlantika iz Amerike v Evropo. Njegov polet je takrat zadivil ves svet, saj je bil dokaz neverjetnega, a tudi lahkomiselnega junaka. A ko se je mladi pustolovec na svojem povratku v Ameriko še krepko zlagal, da ni hotel leteti preko Atlantika in da je šlo le za »pomoto«, so ga Američani krstili za

največjega lažnivca, dobil pa je tudi lep pridevek »leteči norec«. Že ob njegovem povratku so ga hoteli angažirati za film, a Corrigan je vse ponudbe odklonil.

Nu, zdaj so ga vseeno pregovorili in Corrigan je nastopil v filmu kot partner ljubke in zapeljive Anne Shirleyeve. Toda režiser je imel s trmastim dečkom spet težave. Za prekoceanskega junaka, ki ga ni bilo strah poleta preko velike luže, ne viharjev, je namreč si-

len bojazljivec pred ženskami. Režiserju se namreč nikakor ni posrečilo, pripraviti ga, da se približa svoji partnerici več kakor tri metre, kaj šele, da bi jo objel ali poljubil. A v njegovo nesrečo je bila Shirleyeva po pogodbi vezana, da igra vlogi zapeljive Putifarke. Kakor je torej videti, je Corrigan res pravi egiptovski Jožef.

Francoska filmska produkcija

Francoski film si je v zadnjih letih poleg ameriškega osvojil skoraj ves svet, čemur pa ni čuditi, saj je po kakovosti in vsebini nedvomno najboljši, če morda izvzamemo ruskega. Tudi glede proizvodnje filmov je Francija danes vodilna država v Evropi, poleg tega pa je zanimivo, da Francozi danes svoje filme celo v originalu plasirajo na angleški trg, kar se še nikomur ni posrečilo, kajti samozavestni Angleži si žele samo filmov v materinem jeziku.

Dokaz produktivnosti francoske filmske industrije pa je tudi, da so lani v Parizu predvajali poleg 160 inozemskih filmov 120 domačih. Med inozemskimi vodijo Američani s približno enakim številom, nekaj filmov je bilo angleških, več nemških, ruskih, čeških, poljskih in italijanskih. Če bi bili Francozi nagnjeni k avtarkiji, bi lahko s svojo proizvodnjo popolnoma krili domačo potrebo, vendar so v tem pogledu precej širokogrudni in za enkrat ni nevarnosti, da bi zaprli meje uvozu.

Boj z Marsovc

Nedavno je v Americi vzbudil pravo paniko radijski prenos dramatiziranega Wellsovega romana »Boj z Marsovc«, ki ga imamo tudi v slovenskem prevodu. Na tisoče ljudi, je v paničnem strahu zapuščalo domove in bežalo na prosto, boječ se, da bo Mars res treščil na zemljo. Zdjaj je to idejo izkoristila filmska industrija. Družba Universal bo namreč izgotovila

»Jutro« je v svoji tedenski številki obširno poročalo o pustolovčinah Ivana Unučiča iz Skočjana pri Krškem, ki je

Za ohranitev podpornih ustanov

Prostovoljnemu zavarovanju na osnovi stanovske solidarnosti ne delajte ovir!

Ljubljana, 15. januarja

V dvorani Delavske zbornice so se dopoldne zbrali odposlanci stanovskih podpornih organizacij, da se porazgovorijo o skupni akciji za ohranitev ogroženih ustanov. Vesti o tem da bodo morale podpora društva skriti svoje poslovanje na minimum, s čimer bo mnogim nadaljnji obstanek sploh onemogočen, so očitno vzbudile precej nemira v naši javnosti in razen delegatov je prišlo na zborovanje tudi mnogo članstva, da je bila velika dvorana polna.

Zborovalce je pozdravil predsednik Učiteljske samopomoči Ivan Kocijančič, ki je v obširnem poročilu obrazložil, kako je do vsega prišlo. V februarju 1937 je ministrstvo za trgovino in industrijo izdalo uredbi o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji. Kakor je bilo videti, je uredba prikladal v življenje polom Feniksa, ki je hudo prizadejal in oškodoval široke plasti. Uredba je takrat izredno navajala, da so humanitarne ustanove, ki zavarujejo svoje članstvo po strokah brez trgovskega dobička, od tega nadzorstva izzele. Dne 6. decembra lani pa je izšel pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki v navzkrižju z določili uredbe posega v poslovanje teh ustanov.

Določilo, ki pripušča snovanje podpornih skladov samo na področju posameznih zvezov, bo porušilo sistem stanovskega zavarovanja. Podpore so tako nizko maksimirane, da članstvo poslej ne bo imelo več praktičnega interesa. Zahteva po kapitalnem kritju komplicira vso zadevo tako, da bi morali mnogi starejši zavarovanci v celoti vplačati zneske, ki visoko presegajo zneske pričakovanih podpor. Pravilnik je bil sestavljen v takozvanem zavarovalnem svetu trgovinskega ministrstva, ki šteje 10 članov, 5 je med njimi zastopnikov velekapitala, ki pač ne morejo imeti smisla za stremeljenja podpornih organizacij malih ljudi. Svoja izvajanja je predsednik strnil v vrsto predlogov, ki zahtevajo med drugim, naj ministrstvo za trgovino in industrijo v najkrajšem času skliče anketo, na kateri bodo humanitarne organizacije dostojno zastopane, hkratu pa naj brez odlašanja podaljša rok za prenosno humanitarnih ustanov po novem pravilniku.

film »Mars napada zemljo«. Dejanje se pa in odigrava na zemlji, temveč na Marsu samem, kamor je poletel v izstreljeni raketi drzen Američan, da bojevit Marsovece pregovori, naj ne napadejo našega planeta. Spricho tehniške popolnosti znanja in iznajdljivosti Američanov ometa film pravo senzacijo.

Drobiž

Sin znamenitega, nedavno umrlega slavnega basista Fjodora Šaljapina se je posvetil filmu. Nastopil bo prvič pred kamerami in mikrofonom skupaj s svojo rojakinjo, lepo Ano Stenovo, ki je že več let nismo videli v filmu.

Martha Eggerth in njen mož, sloviti pevec Jan Kiepura gostujeta v New Yorku, nato pa se vrmeta v Pariz, kjer bosta nastopila v filmu »Duo d'amour«.

Francozi izdelujejo film o življenju angleškega kralja Edvarda VII. po manu-skriptu, ki ga je pripravil francoski romanopisec André Maurois.

V hollywoodskih ateljejih pa pripravljajo film »Power To Burn«, po istoimenskem pustolovskem romanu Jacka Londona. V glavnih vlogah sta Charles Bickford in Jeana Parkerjeva.

Obeta se nam tudi nov film o Atlantidi, ki je že 2000 let povod za razna znanstvena in pisateljska dela, saj je znano, da jo omenja že grški filozof Platon v svojih spisih. To je legenda o potopljenem delu sveta, na katerem je živel visoko civiliziran narod, ki so ga potem pogotnili valovi Atlantskega oceana. Stroški za ta film bodo ogromni in računajo, da bo veljal več milijonov dolarjev. Film snemajo v ateljejih družbe Columbia Pictures.

V Hollywoodu zdaj po večini predvajajo filme, polne optimizma, smeha in vedrine, ker so Američani mnenja, da je svet itak dovolj zakrknjen in da nam ni treba pesimizma. Tudi v Franciji se drže teh načel in filmski ateljeji izdelujejo skoraj same lahkotne, vedre, humorja polne filme.

Ivan Unučič se je boril v Španiji

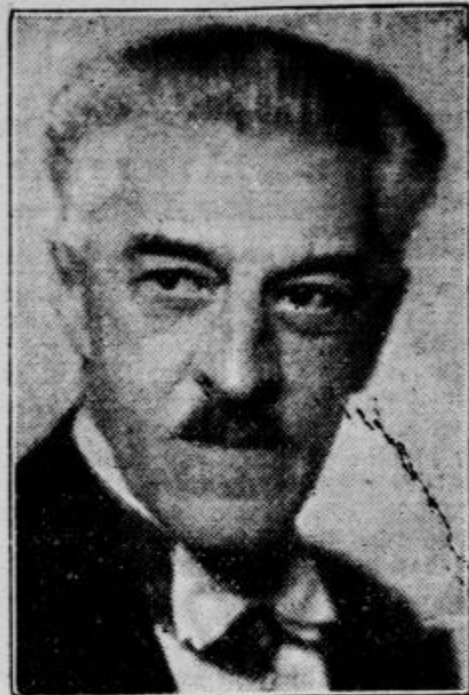
V Francovi armadi je bil narednik vodnik

bil pred dnevi aretiran z vso svojo tatin-sko in vdomilsko družino.

Unučič je pač med vsemi, kar je naša kriminalna kronika dala »junakov« v zadnjem času, človek najbolj nemiren, pote, puške in pustolovske žilice, saj je, preden se je proslavil z vrsto klavirnih tatvin, pa tudi držnih roparskih napadov po Dolenskem in drugod, preromal skoraj vse kontinente sveta. Pred leti se je potepal najprej po Italiji in Franciji, nazadnje pa je na vabo nekih agentov stopil v francosko tujsko legijo in odšel v Afriko. Oddel je pobegnil na Kitajsko, se iz Sanghaja vrnil v Jeruzalem, jo nato mahnil v London in se s parnikom prepeljal v Ameriko. Ko je prišel nazaj na Portugalsko, so ga kot nadležnega tujca izgnali iz Lisabona. Krenil je v Španijo, kjer je vstopil v tujsko legijo za 11 pezet na dan. V Malagi se je tudi poročil s Spanko Garcio Martines Barlo, s katero je imel dva otroka. V španski državljanski vojni se je Unučič boril na Francovi strani kot narednik vodnik. Na fronti je bil, ko ga je dohitela novica, da so mu v bratomorni vojni ubili ženo in oba otroka. Ker ni vedel nad kom bi se maščeval, je pobegnil od svojega oddelka in zapustil Španijo. Ko se je nazadnje izkrcal v Splitu in prišel na Velike Poljane, ker živi njegova mati, pa so ga prijeli orožniki in ga odvedli na celjsko vojno okrožje zaradi kadrovske službe.

Pozneje so ga stiske navedle na kriminalna pota in zdaj sedi nemirni ahasver za zapah, da počaka sodbe.

Smrt dirigenta Johanna Straussa

Ljubljana, 15. januarja
Lani 6. junija je še v Ljubljani dirigiral koncert kraljeve garde v uniojski dvorani. Sveč, kljub posrebnosti glavi še poln življenjske sile, je z virtuzno eleganco sukal dirigentsko palčico in čarobni zvoki nesmrtnih Straussovih melodij so vrel iz orkestra in se vsipali v dvorano. Takrat še nihče ni slutil, da so tudi temu slavnemu umetniku in na videz krepkemu možu meseci že šteli. Včeraj je iz Berlina prispela vest, da je sloviti dirigent umrl v neki berlinski kliniki.

Z Johannom Straussom leže spet v grob eden članov in potomcev slovite dinastije glasbenikov Straussov. Rodil se je 16. februarja 1866 kot sin bivšega dvornega glasbenega direktorja na Dunaju Edvarda Straussa. Bil je nečak kralja valčkov, Johanna Straussa.

Johannes Strauss je bil najprej uradnik v prosvetnem ministertvu na Dunaju, pozneje se je pa, sledeč umetniški tradiciji svoje rodbine, popolnoma posvetil glasbi. Tako kakor nekoč njegov stric in tudi njegov oče, je bil najprej dvorni glasbeni direktor na Dunaju, pozneje se je pa preselil v Berlin, kjer je ostal do smrti. S svojim orkestrom je prepotoval vso Evropo in je v neštetihih mestih nastopal kot dirigent Straussove glasbe. Lani smo ga, kakor rečeno, spoznali kot interpreta Straussove glasbe tudi v Ljubljani in to je zadostovalo, da ga bomo tudi pri nas ohranili v častnem spominu.

FILATELIJA

Naše nove dopisnice

Zdjaj so v prometu že vse nove dopisnice s slikami naših najlepših krajev, izdelane v bakroiskusi.

Vsega skupaj je izšlo petnajst milijonov teh dopisnic. V vsaki poštni direkciji se prodajajo samo dopisnice z njenega področja.

Ljubljanska direkcija ima 64 različnih dopisnic, od tega 33 v sinji, 31 pa v zeleni barvi. Beograjska direkcija ima 32 različnih slik v sepiasti barvi. Skopljska direkcija ima 32 slik v sinji barvi. Sarajevska 32 slik v zeleni barvi. Splitska 32 slik v sinji barvi. Zagrebška 64 slik, od tega polovico v sepiasti, polovico pa v zeleni barvi. Cetinjska direkcija ima 32 slik v sinji barvi. Novosadska direkcija ima 32 slik v sepiasti barvi.

V sinji barvi so izšle na področju ljubljanske direkcije naslednje dopisnice: 1. Bohinjsko jezero z vrat sv. Janeza; 2. Velika Planina; 3. Prisank; 4. Križ — Kriški jezero; 5. Triglavsko jezero; 6. Kamniške Alpe; 7. Karavanke; 8. Pohorje; 9. okolica Maribora; 10. Maribor; 11. Gozd-Martuljek; 12. Škrlatica; 13. Ruška koča; 14. Laško; 15. Savinjske Alpe; 16. Veliki in Mali Triglav; 17. Rogaška Slatina; 18. Iz okolice Celja; 19. Triglav; 20. Planica; 21. Vzpon na Triglav; 22. Rž na Rjavina; 23. Motiv iz Logarske doline; 24. Jezersko; 25. Aljažev dom; 26. Slap Peričnik; 27. Triglavsko jezero; 28. Bled, otok; 29. Aljažev stolp; 30. Pohorje; 31. Bistrica; 32. Velika Planina; 33. Kamniške Alpe.

V zeleni barvi: 1. Gozd-Martuljek; 2. Vršič; 3. Bled — panorama; 4. Iz okolice Škofje Loke; 5. Koča pri Triglavskem jezeru; 6. Bohinjsko jezero; 7. Ljubljana; 8. Stenar; 9. Rimske Toplice; 10. Pohorje; 11. Jezersko; 12. Jalovec; 13. Bled — grad; 14. Kamniške Alpe; 15. Triglavsko jezero — koča; 16. Rogaška Slatina; 17. Pot na Vršič; 18. Ljubljana — Mestni trg; 19. Pohorje — Senjorjev dom; 20. Logarska dolina; 21. Kranjska gora; 22. Maribor — občina; 23. Kranj; 24. Rogaška Slatina; 25. Trzin; 26. Dom na Pohorju; 27. Sv. Janez; 28. Ljubljana — nebotičnik; 29. Solčava; 30. Karavanke; 31. Viličar dom na Begunjski.

Letošnji škart

Od 1. januarja dalje se prodajajo odrezki škartnih spremnic. Kilogram stane 75 dinarjev. V letošnjem škartu je zlasti dosti višjih vrednot žalnih znamk, pa tudi mnogo s pretiskom »Jugoslavija«. Nekateri kupci se pritožujejo, da spremnice niso bile dovolj skrbno rezane in da je zaradi tega dosti znamk poškodovanih.

Naše mnenje je, da bi bilo najpametnejše, če bi se pošta vrnila k prejšnjemu načinu prodajanja spremnic, to se pravi, da bi dobili kurov sromenice cele in nesortirane. Uvedlo pa naj bi se prodajanje v manjših količinah, in sicer po možnosti in partijah od 3—5 kilogramov. Finančni efekt prodaje bi bil nedvomno večji kakor doslej, hkratu pa bi bila večja verjetnost, da bi dobili zbiratelji znamke kolikor toliko nepregledane.

V Združenia državah so postavili posebne avtomate za prodajo znamk. Kupec dobi znamke že omočene, da jih kar nalepi na pismo.

Naše znamke v korist fonda za omejitve poštne uslužbe niso izšle 1. januarja, kakor je bilo prvotno napovedano, ker niso bile o pravem času natisnane.

Drobiž

Prvovrstni
trboveljski
PREMOG
brez prahu,
koka, suha drva
in
I. Pogačnik
BOHORICEVA 6
Peter 20-59

100
uspehov
na
enoglas
v
„JUTRU“